

ESIPUHE

Nuorisoasian neuvottelukunnan (NUORA) aloitteesta toteutettujen nuorisobarometrien sarja aloitettiin vuonna 1994. Barometrien taustalla oli Suomea kohdannut raju talouden taantuma ja sitä seurannut massatyöttömyys, joka kosketti erityisen voimakkaasti nuorisoa. Barometreilla Nuorisoasian neuvottelukunta on halunnut saada selville maassa tapahtuvien muutosten vaikutukset nuorten elämään, arvoihin ja asenteisiin. Barometrien keskeisinä teemoina ovat olleet nuorten suhde työhön, työttömyyteen ja koulutukseen. Näiden seikkojen suhteen suomalainen nuoriso on osoittanut tehtyjen selvitysten perusteella säilyttäneen vahvan uskonsa koulutuksen ja sen mahdollisuuksiin taata väylä työmarkkinoille. Koulutuksen arvostuksen ohella nuoret arvostavat myös itse koulutusjärjestelmää sekä sen antamia yleisiä yhteiskunnallisia valmiuksia. Työttömyys ei näytä vaikuttavan nuorten mielipiteisiin koulutuksesta ja sen merkityksestä, vaan koulutuksen arvostus on barometrien mukaan säilynyt korkeana, myös työttömien nuorten kohdalla.

Barometrien toteutuksen aikana suomalaisessa yhteiskunnassa on tapahtunut muitakin merkittäviä muutoksia. Suomi liittyi Euroopan Unionin jäseneksi, jonka on uskottu merkitsevän Suomen kansainvälistymistä ja uudenlaista avautumista. Nuorten on epäilty hankkiutuvan yhä useammin ulkomaille töihin tai opiskelemaan. Barometrit antavat kuitenkin kuvan nuorisosta, joka ei ole kovinkaan halukas muuttamaan ulkomaille. Suomalaisen yhteiskunnan saavutukset ja itse suomalaisuuden he kokevat arvokkaiksi. Kansainvälisyydestä ei ole vielä muodostunut suomalaisuudelle vahvaa kilpailijaa nuorten arvostuksissa. Euroopan Unionin nuoret kokevat elämäänsä vaikuttavaksi instituutioksi ja Suomen jäsenyyden Euroopan Unionissa osin jo edulliseksi. Syvempään länsieurooppalaiseen integraatioon nuoret suhtautuvat kuitenkin kriittisesti.

Syksyn 1997 barometrissä onkin mukana joukko kysymyksiä, jotka peilaavat nuorten käsityksiä ajankohtaisista poliittisista kysymyksistä. Näiden kysymysten kautta on haluttu selvittää nuorten suhdetta yhteiskunnalliseen päätöksentekoon sekä sen sisältöihin. Suhtautumisessa yhteiskuntaan ja sen toimintaan työttömyyden on epäilty aiheuttavan syrjäytymistä ja vetäytymistä päätöksenteosta. Työttömyyden on epäilty edesauttavan myös radikaalien yhteiskunnallisten liikkeiden muodostumista. Rajuihin tai kovaotteisiin liikkeisiin nuoret suhtautuvat kuitenkin edelleen kriittisesti. Työttömyys ei näytä synnyttävän nuorten keskuudessa voimakkaita oppositioliikkeitä tai oppositioasennetta. Työttömät nuoret eivät poikkeakaan asenteiltaan muista nuorisoryhmistä erityisen merkittävästi. Ainoastaan osallistuminen yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä päätöksentekijöitä kohtaan tunnettu luottamus ovat työttömien nuorten keskuudessa muita vähäisempää.

Syksyn 1997 barometri poikkeaa aiemmista juuri ajankohtaisiin poliittisiin tai yhteiskunnallisiin kysymyksiin liittyvien osioiden johdosta. Näiden kysymysten kautta Nuorisoasian neuvottelukunta on halunnut selvittää nuorten tunteja päätöksenteon pohjaksi. Nuorten asenteiden ja arvojen uskotaan usein poikkeavan muiden väestöryhmien asenteista. Barometrit antavat kuitenkin kuvan nuorisosta, jonka ajatukset ja mielipiteet ajankohtaisista yhteiskunnallisista kysymyksistä eivät poikkeakaan muiden väestöryhmien mielipiteistä.

Barometrissa on mukana kysymyksiä myös nuorten suhteesta päihteisiin ja niiden käyttöön. Nuoret eivät kannata huume politiikan liberalisointia ja tuomitsevat hyvin selvästi huumeiden käytön. Pääkaupunkiseudun nuorten asenteet eroavat näissä kysymyksissä kuitenkin muualla asuvien nuorten mielipiteistä. Myös huumeiden tarjonta pääkaupunkiseudulla on barometrin tulosten valossa selvästi muuta maata yleisempää.

Helsingissä, lokakuussa 1997, Nuorisoasian neuvottelukunta

SISÄLTÖ

1. Johdanto
2. Yhteiskunnallinen osallistuminen - valmius olemassa, käytännöt vähäisiä.
 - 2.1. Mielenosoitukseen osallistuminen
 - 2.2. Lakkoon osallistuminen
 - 2.3. Boikotit opiskelijoiden suosiossa
 - 2.4. Kirjoittaako yleisönsastoon vai allekirjoittaako vetoomuksen?
3. Toimintaryhmät
 - 3.1. Rakennusten valtaajat ja moottoripyöräjengit nuorten arvioinnin kohteena
 - 3.2. Kovan linjan eläinsuojelijat ja Greenpeace
 - 3.3. skinheadit, uusnatsit, anarkistit ja rakennusten töhrijät
4. Nuorten suhtautuminen politiikkaan
 - 4.1. Poliitiikka kiinnostaa harvoja
 - 4.2. Mistä mielipiteet politiikasta muodostetaan
5. Kenen päätökset vaikuttavat?
6. Kenellä valta, kenellä ei?
 - 6.1. Valta keskittynyt tiedotusvälineille ja puolueille
 - 6.2. Yksityinen kansalainen ja kansalaisjärjestöt vallan paitsiossa
 - 6.3. Demokratia toimii
7. Nuoret ja ajankohtaiset yhteiskunnalliset kysymykset
 - 7.1. EU-jäsenyyden edullisuus
 - 7.2. EMU ja NATO eivät houkuttele
 - 7.3. Työttömyys, ydinvoima ja kehitysyhteistyö
 - 7.4. Suhde ulkomaalaisiin
8. Kansallisen ylpeyden aiheet
 - 8.1. Koululaitos arvossaan
 - 8.2. Tasa-arvo ja suomalainen sosiaaliturva ylpeyden aiheina
 - 8.3. Teollisuus ja ympäristön suojele, kansallista ylpeyttä vai ei
 - 8.4. Urheilu ja kulttuuri kansallisen itsetunnon luojina
9. Nuoret ja päihteet
 - 9.1. Nuorten suhtautuminen huumeisiin
 - 9.2. Päihteiden käyttö
10. Kiinnostavin media
11. Lopuksi

JOHDANTO

Syksyn 1997 nuorisobarometri on järjestyksessään kahdeksas nuorten asenne- ja arvomaailmaa peilaava selvitys. Barometrien keskeisenä aiheena ovat olleet nuorten suhde työhön, työttömyyteen ja koulutukseen. Aihealueet ovat laajentuneet käsittelemään myös nuorten osallistumista yhteiskunnallisen päätöksentekoon, heidän suhdettaan politiikkaan sekä nuorten asennoitumista yhteiskunnallisiin instituutioihin. Syksyn 1996 barometrissä tiedusteltiin nuorilta heidän suhdettaan yhteiskunnallisiin instituutioihin ja sitä luottavatko he eri instituutioiden toimintaan. Syksyn 1997 barometrissä nuoret puolestaan saivat ilmaista mielipiteensä mm. siitä, kuinka paljon valtaa heidän mielestään on eri instituutioilla ja kuinka instituutioiden päätöksenteko vaikuttaa nuorten omaan elämään. Samoin nuorilta tiedusteltiin sitä, mistä lähteestä he muodostavat mielipiteensä politiikasta ja poliitikoista.

Syksyn 1996 barometrissä nuorilta kysyttiin valmiutta vaikuttaa päätöksentekoon muullakin tavalla kuin äänestämällä. Vaikuttamisen valmiutta täsmennettiin syksyn 1997 barometrissä kysymällä nuorilta olivatko he todellisuudessa vaikuttaneet päätöksentekoon tai päätöksentekijöihin muullakin tavoin kuin pelkästään äänestämällä viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana. Talouden taantumana sekä sitä seuranneen massatyöttömyyden on arveltu synnyttävän yhteiskunnallista liikehdintää. Työttömyyden ja yleisen yhteiskunnallisen muutoksen on arveltu synnyttävän erilaisia toimintaryhmiä ja toimintakulttuureja perinteisen vaikuttamisen rinnalle. Nuorilta onkin tiedusteltu tämän syksyn barometrissä heidän suhtautumistaan näihin toimintaryhmiin ja niiden toimintaan.

Barometrien toteutuksen aikana Suomi on liittynyt Euroopan Unionin jäseneksi. EU-jäsenyyteen liittyen nuorilta on barometreissä kysytty heidän suhdettaan uuteen päätöksentekuelimeen sekä mielipidettä EU-jäsenyyden edullisuudesta Suomelle. EU-jäsenyyteen liittyy myös kansallinen keskustelu syvemmästä eurooppalaisesta integraatiosta; Suomen EMU- ja NATO-jäsenyydestä. Tämän syksyn barometrissä nuorilta kysyttiin heidän suhdettaan näihin ajankohtaisiin kysymyksiin Suomen ulkosuhteiden jäsentämisen suhteen. Integraation syventämisen ohella nuorilta kysyttiin syksyn 1997 barometrissä myös heidän suhdettaan sosiaaliturvan lisäleikkauksiin, ydinvoiman lisärakentamiseen sekä Suomen harjoittamaan kehitysyhteistyöhön.

Syksyn 1997 barometrissä nuorilta kysyttiin myös kansallisen ylpeyden aiheita. Sama kysymys esitettiin nuorille myös kevään 1995 aikana toteutetussa barometrissä. Edellisissä barometreissä mukana olleista kysymyksen asetteluista tämän syksyn barometrissä nuorilta tiedusteltiin myös käsitystä mielenkiintoisimmasta tiedonvälityksen kanavasta sekä heidän suhdettaan päihdeiden käyttöön.

Nopeasti muuttuvassa yhteiskunnassa barometrin antaman tuloksen mukaan nuorten arvot ja asenteet näyttävät pysyvän kuitenkin suhteellisen vakaina. Syksyn barometrin mukaan nuoret:

- arvostavat koulutusjärjestelmää ja suomalaista sosiaaliturvaa
- katsovat vallan olevan medialla ja poliittisilla puolueilla
- hyväksyvät EU-jäsenyyden mutta ovat varauksellisia EMUn ja NATOn suhteen
- eivät hyväksy sosiaaliturvaan kohdentuvia lisäleikkauksia
- ovat kriittisiä vapaamman huume politiikan suhteen

Vuoden 1997 toisen barometrin haastattelut toteutti Nuorisoasiain neuvottelukunnan toimesta Tilastokeskus 18. – 29.8.1997 työvoimatutkimuksen yhteydessä. Otoksena barometrissä oli 1842 suomenkielistä 15 – 29 – vuotiasta nuorta. Ylipeiton jälkeen tutkimuksen netto-otokseksi jäi 1820 henkilöä. Haastatteluja saatiin 1563 ja kadoksi jäi 257 henkilöä (14 %). Haastattelun keskimääräinen kesto oli 14 minuuttia. Barometrissä alueellisia jakaumia on tarkasteltu vielä vanhan läänijaon mukaan.

2. YHTEISKUNNALLINEN OSALLISTUMINEN – VALMIUS OLEMASSA, KÄYTÄNNÖT VÄHÄISIÄ

2.1. Mielenosoitukseen osallistuminen

Syksyn 1996 nuorisobarometrissä haastatelluilta nuorilta tiedusteltiin heidän valmiuttaan osallistua tai vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksentekoon muillakin keinoin kuin pelkästään äänestämällä. Tämän syksyn barometrissä nuorilta puolestaan tiedusteltiin sitä, ovatko he käytännössä vaikuttaneet viimeisen viiden vuoden aikana yhteiskunnallisiin päätöksentekijöihin tai ilmaisseet mielipiteensä yhteiskunnallisista asioista muillakin tavoin kuin äänestämällä. Vaihtoehtoisina vaikuttamisen muotoina syksyn 1997 barometrissä nuorille annettiin osallistuminen julkiseen mielenosoitukseen, osallistumien lakkoon työpaikalla tai koulussa, osallistumien maksu- tai ostoboikottiin, iskulauseen kirjoittaminen julkiseen rakennukseen, yleisön osastoon kirjoittaminen, vetoomuksen tai adressin allekirjoittaminen, nimien kerääminen vetoomukseen tai adressiin sekä osallistuminen rakennusten valtaamiseen.

Julkiseen mielenosoitukseen kaikista haastatelluista nuorista oli osallistunut viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana neljä prosenttia. Naisista mielenosoitukseen oli osallistunut kuusi prosenttia vastanneista ja vastaavasti miehistä ilmoitti osallistuneensa mielenosoitukseen kolme prosenttia. Osallistumista mielenosoitukseen selittää selvästi nuorten koulutustausta. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista mielenosoitukseen oli osallistunut viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana lähes joka kymmenes vastanneista. Ammattikoulun suorittaneista vastaavasti ilmoitti pyrkineensä vaikuttamaan päätöksentekoon kolme prosenttia vastanneista. Alueellisesti tarkasteltuna mielenosoitukseen nuoret ovat osallistuneet aktiivisimmin pääkaupunkiseudulla sekä Keski-Suomen läänissä. Pääkaupunkiseudun nuorista seitsemän prosenttia ja Keski-Suomen läänin nuorista kahdeksan prosenttia ilmoitti osallistuneensa julkiseen mielenosoitukseen viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana. Vastaavasti muualla Uudellamaalla asuvista nuorista ilmoitti osallistuneensa mielenosoitukseen vain prosentti barometriin haastatelluista nuorista.

Osallistumisaktiivisuutta julkiseen mielenosoitukseen selittää barometrin tuloksen mukaan myös vanhempien koulutustausta. Mitä korkeampi koulutus vanhemmilla on, sitä useammin nuoret ovat osallistuneet mielenosoitukseen. Runsaimmin mielenosoitukseen olivat barometriin haastatelluista ryhmistä osallistuneet 25 - 29 - vuotiaat opiskelevat nuoret, joista 11 % ilmoitti pyrkineensä vaikuttamaan päätöksentekoon julkisen mielenosoituksen kautta viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana. Työttömistä nuorista, joilta puuttuu ammatillinen koulutus, kukaan barometriin haastatelluista ei ilmoittanut osallistuneensa mielenosoitukseen viimeisen viiden vuoden aikana. Työttömien nuorten kohdalla osallistumisaktiivisuutta lisää koulutus: työttömistä nuorista, joilla on ammatillinen koulutus, viisi prosenttia ilmoitti osallistuneensa mielenosoitukseen viimeisen viiden vuoden aikana.

Varsinainen nuorten osallistuminen on selvästi alhaisempaa kuin heidän ilmoittamansa valmius vaikuttaa päätöksentekoon ja päätöksentekijöihin vaihtoehtoisin keinoin. Syksyn 1996 barometrin antaman tuloksen mukaan nuorista oli varmasti valmis osallistumaan julkiseen mielenosoitukseen kolmannes haastatelluista ja kolmannes katsoi tuolloin olevansa ehkä valmis osallistumaan mielenosoitukseen asian ollessa nuorten kannalta tärkeä. Tuolloinkin haastatellut miehet ja naiset erosivat toisistaan valmiuden suhteen. Naisista ilmoitti olevansa varmasti valmis osallistumaan mielenosoitukseen 40 % vastanneista ja miehistä ilmoitti olevansa varmasti valmiita mielenosoitukseen asian ollessa tärkeä 28 % barometriin haastatelluista. Valmiutta osallistua mielenosoitukseen lisäsi myös nuorten koulutustausta ja asuinpaikka. Syksyn 1996 barometrin mukaan myös työttömät nuoret, joilla on ammatillinen koulutus, olivat selvästi valmiimpia osallistumaan mielenosoitukseen kuin työttömät nuoret, joilta ammatillinen koulutus puuttuu kokonaan.

"Jos asia olisi tärkeä, niin olisitko valmis osallistumaan julkiseen mielenosoitukseen"

vuosi 96	kyllä	ehkä	tuskin	ei varmasti	EOS
kaikki	34%	34%	21%	11%	1%
miehet	28%	32%	25%	14%	1%
naiset	40%	37%	17%	7%	1%

"Oletko viimeisen viiden vuoden aikana vaikuttanut yhteiskunnallisiin päätöksentekijöihin tai ilmaissut mielipiteesi osallistumalla julkiseen mielenosoitukseen"

vuosi 97	kyllä	ei
kaikki	4%	96%
miehet	3%	97%
naiset	6%	94%

2.2. Lakkoon osallistuminen

Syksyn 1996 barometrin mukaan yli puolet (59 %) kaikista nuorista oli varmasti valmis osallistumaan lakkoon työpaikalla tai koulussa, mikäli asia haastateltujen nuorten mielestä olisi riittävän tärkeä. Naiset olivat miehiä useammin valmiimpia osallistumaan lakkoon ja ammattikoulun tai ammattiopiston suorittaneet valmiimpia kuin korkeakoulututkinnon suorittaneet nuoret. Tämän syksyn barometrin mukaan kaikista nuorista lakkoon työpaikalla tai koulussa oli viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana osallistunut seitsemän prosenttia haastatelluista. Korkeakoulututkinnon suorittaneista oli lakkoillut seitsemän prosenttia vastanneista, kun taas ammattiopiston suorittaneista lakkoon oli osallistunut 15 % ja ammattikoulun suorittaneista 9 % vastanneista. Miesten ja naisten välillä osallistumisessa lakkoihin ei ollut eroja, vaikka naiset ilmaisivatkin vuoden 1996 barometrin mukaan suuremman valmiuden osallistua lakkoihin kuin miehet.

Alueellisesti lakkoihin nuoret ovat osallistuneet yleisimmin Hämeen läänissä. Joka kymmenes Hämeen läänin alueella asuvista nuorista oli myös osallistunut lakkoon viimeisen viiden vuoden aikana. Alhaisimmat osallistumista kuvaavat luvut olivat Mikkelin, Pohjois-Karjalan ja Lapin lääneissä, joissa asuvista nuorista kaksi prosenttia ilmoitti osallistuneensa lakkoon. Syksyn 1996 barometrin mukaan myös valmius osallistua lakkoon oli alueellisesti tarkasteltuna korkea Hämeen läänissä, jossa asuvista nuorista 66 % ilmoitti olevansa varmasti valmis lakkoon.

"Jos asia olisi mielestäsi tärkeä, niin olisitko valmis osallistumaan lakkoon työpaikalla tai koulussa?"

vuosi 96	kyllä	ehkä	tuskin	ei varmasti	EOS
kaikki	59%	26%	7%	7%	1%
miehet	55%	25%	9%	10%	1%
naiset	63%	27%	5%	4%	1%

"Oletko viimeisen viiden vuoden aikana vaikuttanut yhteiskunnallisiin päätöksentekijöihin tai ilmaissut mielipiteesi osallistumalla lakkoon työpaikalla tai koulussa?"

vuosi 97	kyllä	ei
kaikki	7%	96%
miehet	6%	94%
naiset	7%	93%

2.3. Boikotit opiskelijoiden suosiossa

Viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana maksu- tai ostoboikottiin kaikista barometriin haastatelluista nuorista oli osallistunut joka kymmenes. Naiset olivat syksyn 1996 barometrin mukaan selvästi miehiä useammin valmiita osallistumaan maksu- tai ostoboikottiin. Tuolloin naisista ilmoitti varmasti olevansa valmis osallistumaan boikottiin 42 % vastanneista ja miehistä vastaavasti ilmoitti runsas kolmannes (36 %) haastatelluista.

Syksyn 1997 barometrin mukaan naiset ovat myös todellisuudessa osallistuneet jonkin verran miehiä useammin maksu- tai ostoboikottiin. Barometriin haastatelluista naisista boikottiin oli osallistunut 11 % ja miehistä 9 % viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana. Valmiutta osallistua boikotteihin lisäsi syksyn 1996 barometrin mukaan nuorten koulutustausta: mitä korkeammin koulutettuja nuoret ovat, sitä useammin he ilmaisivat olevansa varmasti valmiita osallistumaan boikottiin. Todellisuudessa koulutus myös selittää boikotteihin osallistumisen yleisyyttä. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista boikotteihin viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana barometrin mukaan on osallistunut 18 % haastatelluista kun ammattikoulun suorittaneiden kohdalla vastaava luku on 5 %. Nuorimmassa barometriin haastatellussa ryhmässä (15 - 19 -vuotiaat) boikottiin oli osallistunut 8 % vastanneista ja vanhimmassa ikäryhmässä (25 - 29 -vuotiaat) 14 % vastanneista.

Yleisintä osallistuminen boikotteihin oli 25 - 29 -vuotiaitten opiskelevien nuorten keskuudessa, joista yli viidennes (22 %) ilmoitti osallistuneensa boikottiin viimeisen viiden vuoden aikana. Työssä käyvistä saman ikäryhmän nuorista boikottiin oli osallistunut 13 % vastanneista ja työttömistä 25 - 29 -vuotiaista viisi prosenttia. Alueellisesti tarkasteltuna boikotteihin nuoret osallistuvat yleisimmin pääkaupunkiseudulla, jossa asuvista nuorista 15 % ilmoitti osallistuneensa maksu- tai ostoboikottiin viimeisen viiden vuoden aikana. Alhaisinta osallistumien on puolestaan Lapin ja Kymen lääneissä, joissa asuvista nuorista kolme prosenttia oli osallistunut boikotteihin. Osallistumista boikotteihin selittää barometrin antaman tuloksen mukaan myös vanhempien koulutus. Nuorista, joiden äidillä on korkeakoulututkinto, joka viides oli osallistunut boikotteihin. Vailla tutkintoa olevien vanhempien lapsista vastaavasti oli boikotteihin osallistunut vajaa kymmenes barometriin haastatelluista nuorista.

"Oletko viimeisen viiden vuoden aikana vaikuttanut yhteiskunnallisiin päätöksentekijöihin tai ilmaissut mielipiteesi osallistumalla maksu- tai ostoboikottiin?"

vuosi 97	kyllä	ei
kaikki	10%	90%
miehet	9%	91%
naiset	11%	89%
Ammattikoulun suorittaneet	5%	95%
Korkeakoulututkinnon suorittaneet	18%	82%
Pääkaupunkisetu	15%	85%
Lapin lääni	3%	97%

2.4. Kirjoittaako yleisönosastoon vai allekirjoittaako vetoamuksen?

Yleisön osastoon barometriin haastatelluista nuorista oli viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana kirjoittanut 7 %. Valmius yleisön osastoon kirjoittamiseen oli edellisyyksyn barometrin mukaan selvästi yleisempää naisten kuin miesten joukossa. Naiset ovat myös todellisuudessa useammin pyrkineet vaikuttamaan päätöksentekoon kirjoittamalla yleisön osastoon. Barometriin haastatelluista naista yleisön osastoon oli kirjoittanut 9 % ja miehistä vastaavasti oli tehnyt 5 % vastanneista. Yleisön osastoon kirjoittaminen on myös selvästi sidoksissa nuorten koulutustaustaan. Korkeakoulututkinnon suorittaneista yleisön osastoon oli kirjoittanut 14 % vastanneista ja ammattikoulun suorittaneista vastaavalla tavalla ilmoitti pyrkineensä vaikuttamaan päätök-

sentekoon 4 %. Alueellisesti yleisön osastoon olivat yleisimmin kirjoittaneet Hämeen läänin alueella asuvat nuoret, joista joka kymmenes (11 %) ilmoitti pyrkineensä vaikuttamaan kirjoittamalla. Viime syksyn barometrin mukaan myös valmius yleisön osastoon kirjoittamiseen oli Hämeen läänin alueella korkea.

Yleisimmäksi äänestämisen ohella tapahtuvaksi vaikuttamisen muodoksi on nuorten kohdalla muodostunut nimen kirjoittaminen vetoomukseen tai adressiin. Kaikista barometriin haastatelluista nuorista vetoomukseen tai adressin oli viimeisen viiden vuoden aikana allekirjoittanut 40 %. Naisista vetoomuksen tai adressin oli allekirjoittanut 47 % ja miehistä kolmannes vastanneista. Allekirjoittamisen yleisyyteen vaikuttaa selvästi nuoren koulutus. Korkeakoulututkinnon suorittaneista vetoomuksen tai adressin oli allekirjoittanut viimeisen viiden vuoden aikana 65 % haastatelluista kun vastaava luku ammattikoulun suorittaneiden nuorten joukossa oli 26 %. Samoin opiskelevat nuoret olivat allekirjoittaneet vetoomuksen tai adressin työssäkäyviä nuoria useammin. Vanhimmassa ikäryhmässä (25 - 29 -vuotiaat) opiskelevista nuorista vetoomuksen tai adressin oli allekirjoittanut 62 % vastanneista, työssä käyvistä 42 % ja työttömistä saman ikäryhmän nuorista neljännes barometriin haastatelluista.

Vetoomusten allekirjoittamiseen nuorilla oli myös viime syksyn barometrin suurin valmius. Tuolloin 90 % vastanneista katsoi olevansa valmis allekirjoittamaan vetoomuksen tai adressin asian ollessa haastatelluille tärkeä. Naiset ilmaisivat tuolloin suuremman valmiuden; naisista 94 % oli valmis allekirjoittamiseen, miehistä vastaavasti koki 86 % vastanneista.

"Jos asia olisi mielestäsi tärkeä niin olisitko valmis allekirjoittamaan vetoomuksen tai adressin?"

vuosi 96	kyllä	ehkä	tuskin	ei varmasti	EOS
kaikki	67%	23%	5%	4%	1%
miehet	60%	26%	6%	6%	2%
naiset	75%	19%	3%	2%	1%

"Oletko viimeisen viiden vuoden aikana vaikuttanut yhteiskunnallisiin päätöksentekijöihin tai ilmaissut mielipiteesi allekirjoittamalla vetoomuksen tai adressin?"

vuosi 97	kyllä	ei
kaikki	40%	60%
miehet	33%	67%
naiset	47%	53%
työttömät	30%	70%
palkansaajat	37%	63%
opiskelijat/koululaiset	45%	55%

Allekirjoittamista vaativampana vaikuttamisen muotona barometreissä on kysytty nuorten valmiutta kerätä nimiä vetoomuksiin tai adresseihin sekä sitä ovatko he todellisuudessa tehneet tätä. Valmiita nimien keräämiseen asian ollessa tärkeä kaikista nuorista oli viime syksyn barometrin mukaan runsas puolet (59 %) haastatelluista.

Todellisuudessa kuitenkin varsin harvat nuoret ovat pyrkineet vaikuttamaan päätöksen tekoon nimien keräämisellä. Kaikista tämän syksyn barometriin haastatelluista nimiä oli kerännyt neljä prosenttia vastanneista. Kovin merkittäviä eroja tämän osallistumismuodon kohdalla ei tullut myöskään eri vastaajaryhmien välille. Naisista nimiä oli kerännyt viisi prosenttia ja miehistä kolme prosenttia vastanneista. Alueellisesti aktiivisimmin nuoret olivat keränneet nimiä vetoomuksiin Keski-Suomessa, jossa seitsemän prosenttia vastanneista

ilmoitti keränneensä nimiä viimeisen viiden vuoden aikana. Uudellamaalla, Turun ja Porin läänissä sekä Kymen läänissä vain yksi prosentti vastanneista ilmoitti keränneensä nimiä vetoomuksiin tai adresseihin. Vanhempien koulutustausta selittää nuorten osallistumisaktiivisuutta myös tämän vaikuttamismuodon kohdalla. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapsista seitsemän prosenttia oli kerännyt itse nimiä vetoomuksiin, kun ammattikoulun suorittaneiden vanhempien lapsista vastaavasti oli pyrkinyt vaikuttamaan päätöksentekoon kolme prosenttia barometriin vastanneista. Aktiivisin yksittäinen ryhmä on barometrin tuloksen mukaan 25 - 29 -vuotiaat opiskelevat nuoret, joista seitsemän prosenttia ilmoitti keränneensä nimiä vetoomuksiin viimeisten viiden vuoden aikana.

Voimakkaina osallistumisen tai vaikuttamisen keinoina viime syksyn barometrissä tiedusteltiin nuorilta valmiutta rakennusten valtaamiseen ja toisaalta valmiutta väkivallan käyttöön poliittisia päättäjiä kohtaan. Valmius kummankaan näiden vaihtoehdon kohdalla ei noussut kovinkaan korkeaksi. Rakennusten valtaukseseen kaikista nuorista oli varmasti valmiita kuusi prosenttia vastanneista. Todellisuudessa rakennusten valtaukseseen nuorista on myös osallistunut varsin harvat. Kaikista tämän syksyn barometriin haastatelluista nuorista alle prosentti ilmoitti osallistuneensa rakennusten valtaukseseen viimeisen viiden vuoden aikana. Mikään ryhmä ei myöskään osoittaudu tämän vaikuttamisen muodon kohdalla muita aktiivisemmaksi barometrissä käytettyjen muuttujien kautta tarkasteltuna. Lähes yhtä harvat nuoret olivat pyrkineet vaikuttamaan päätöksen tekoon kirjoittamalla iskulauseen julkiseen rakennukseen. Kaikista haastatelluista vain prosentti ilmoitti pyrkineensä vaikuttamaan päätöksen tekoon iskulauseita kirjoittamalla. Ryhmänä erottuu ainoastaan peruskoululaiset, joista barometriin haastatelluista neljä prosenttia ilmoitti kirjoittaneensa iskulauseen julkiseen rakennukseen viimeisen viiden vuoden aikana.

Syksyn 1996 barometri antoi viitteitä nuorten valmiudesta osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon muullakin tavoin kuin pelkästään äänestämällä. Tämän syksyn barometrissä nuorilta kysyttiin nimenomaan heidän osallistumista erilaisiin mielenilmaisujen käyttöön. Käytännössä osallistuminen tai eri tapojen käyttö on valmiutta vaativampaa. Vaikka nuorilla onkin valmius osallistua erilaiseen yhteiskunnalliseen toimintaan, heistä kovinkaan monet eivät käytännössä ole ryhtyneet toiminnan tasolle. Massatyöttömyys tai työttömyyden omakohtainen kokeminenkaan ei näytä lisäävän todellista käytännön toimintaa yhteiskunnallisen vaikuttamisen tai mielenilmaisujen kohdalla. Työttömät nuoret näyttävät pikemminkin osallistuneen muita ryhmiä harvemmin vaihtoehtoisiin vaikuttamisen muotoihin.

3. TOIMINTARYHMÄT

3.1. Rakennusten valtaajat ja moottoripyöräjengit nuorten arvioinnin kohteena

Syksyn 1997 barometrissä nuorilta kysyttiin myös heidän suhdettaan erilaisiin yhteiskunnallisiin toimintaryhmiin ja sitä, kuinka nuoret hyväksyvät erilaisten ryhmien toiminnan. Nuorista vain harvat olivat osallistuneet rakennusten valtauksiin eikä nuorilla myöskään barometrin antaman kuvan mukaan riitä kovinkaan yleisesti ymmärrystä rakennusten valtaajia kohtaan. Täysin rakennusten valtaajat kaikista haastatelluista nuorista hyväksyi kolme prosenttia vastanneista. Jossain määrin rakennusten valtaajat hyväksyi kolmannes (35 %) kaikista haastatelluista. Puolestaan 38 % haastatelluista ei hyväksynyt lainkaan rakennusten valtaajia ryhmänä tai näiden toimintaa. Suhtautumisessa vaikuttamiseen muutoinkin kuin äänestämällä barometrit antavat eroja naisten ja miesten välille. Rakennusten valtaajiinkin naiset suhtautuvat miehiä suvaitsevaisemmin. Barometriin haastatelluista naisista rakennusten valtaajien toimintaa ei hyväksynyt lainkaan 35 % vastanneista kun miehistä tämän ryhmän toimintaan suhtautui ehdottoman kriittisesti 42 % vastanneista.

Rakennusten valtaajat hyväksyttiin yleisimmin korkeakoulututkinnon suorittaneiden nuorten keskuudessa. Näistä rakennusten valtaajat ja näiden toiminnan hyväksyi täysin tai jossain määrin yli puolet (56 %) vastanneista. Vastaavasti rakennusten valtaajat hyväksyi ammattikoulun suorittaneista alle kolmannes (30 %) vastanneista. Hyväksyntään vaikutti myös vanhempien koulutustausta. Mitä korkeammin koulutettuja nuorten vanhemmat ovat, sitä yleisemmin he ovat valmiita hyväksymään rakennusten valtaajat. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapsista lähes puolet hyväksyi rakennusten valtaajat joka täysin tai jossain määrin. Ammattikoulun suorittaneiden tai vailla tutkintoa olevien vanhempien lapsista vastaavasti ajatteli vajaa kolmannes.

Rakennusten valtaajat hyväksyttiin yleisimmin eri muuttujien kautta tarkasteltuna 25 - 29 -vuotiaitten opiskelijoiden keskuudessa. Tässä ryhmässä rakennusten valtaajat hyväksyi joko täysin tai jossain määrin 46 % vastanneista. Vastaavasti rakennusten valtaajia ei hyväksynyt lainkaan tässä ryhmässä 29 % vastanneista. Vastaavassa työssäkäyvien nuorten ryhmässä rakennusten valtaajia ei hyväksynyt 37 % vastanneista ja työttömissä saman ikäryhmän edustajissa valtaajia ei hyväksynyt 40 % barometriin vastanneista nuorista. Rakennusten valtaajien hyväksymiseen toimintaryhmänä vaikuttaa myös nuorten asuinpaikka. Yleisimmin rakennusten valtaajien toiminnan hyväksyvät pääkaupunkiseudulla asuvat nuoret. Näistä 46 % hyväksyi ryhmän toiminnan täysin tai osittain. Vastaavasti rakennusten valtaajista esimerkiksi muualla Uudellamaalla asuvista nuorista ajatteli 28 % barometriin vastanneista.

Syksyn 1996 barometrissä nuorilta tiedusteltiin heidän suhtautumistaan moottoripyöräjengeihin. Tämän syksyn barometrissä kysymystä tarkennettiin tai kohdennettiin peilaamaan nuorten suhtautumista väkivaltaisiin moottoripyöräjengeihin. Yleensä moottoripyöräjengeihin nuoret suhtautuivat edellissyksyn barometrin mukaan suhteellisen kriittisesti. Näiden toiminnan hyväksyi täysin tuolloin yhdeksän prosenttia kaikista vastanneista. Väkivaltaisen määrään saaneisiin moottoripyöräjengeihin nuoret suhtautuvat erityisen kriittisesti.

Väkivaltaisten moottoripyöräjengin toiminnan hyväksyi täysin vain prosentti kaikista barometriin haastatelluista nuorista. Näiden ryhmien toimintaa ei puolestaan hyväksynyt lainkaan 86 % barometriin haastatelluista nuorista. Naisista väkivaltaisten moottoripyöräjengien toimintaa ei hyväksynyt lainkaan 92 % vastanneista ja miehistä näiden ryhmien toimintaa ei hyväksynyt lainkaan 80 % vastanneista. Ehdottoman kielteistä suhtautumista tarkasteltaessa eroja tuli myös eri ikäryhmien kesken. Nuorimmassa ikäryhmässä (15 -19 -vuotiaat) väkivaltaisia moottoripyöräjengejä ei hyväksynyt lainkaan 80 % vastanneista kun vanhimmassa ikäryhmässä (24 - 29 -vuotiaat) vastaavasti ajatteli 90 % barometriin vastanneista. Nuorimmassa barometriin haastatelluista ikäryhmässä yleisimmin väkivaltaiset moottoripyöräjengin hyväksyivät työssäkäyvät tai työttömät nuoret. Näistä jengien toiminnan hyväksyi joko täysin tai jossain määrin lähes viidennes vastanneista kun barometriin haastatelluista kakista nuorista ryhmien toiminnan hyväksyi joko täysin tai jossain määrin kuusi prosenttia vastanneista.

3.2. Kovan linjan eläinsuojelijat ja Greenpeace

Tämän syksyn barometrissä nuorilta kysyttiin myös heidän suhdettaan kovan linjan eläinsuojeluaktivisteihin. Täysin kovan linjan eläinsuojeluaktivistien toiminnan haastatelluista nuorista hyväksyi kolme prosenttia. Vastaavasti näiden ryhmien toimintaa ei hyväksynyt lainkaan puolet (51 %) vastanneista. Suhtautumisessa kovan linjan eläinsuojeluaktivisteihin tuli eroja eri ryhmien välille. Naisista kovan linjan eläinsuojeluaktivistein toiminnan oli valmis hyväksymään joko täysin tai osittain yli kolmannes (35 %) vastanneista. Barometriin haastatelluista miehistä vastaavasti näiden ryhmien toiminnan oli valmis hyväksymään täysin tai jossain määrin neljännes (25 %) vastanneista.

Suhtautumiseen eläinsuojeluaktivisteihin vaikuttaa myös vastaajien ikä. Nuorimmassa ikäryhmässä (15 - 19 -vuotiaat) kovan linjan eläinsuojeluaktivistien toiminnan oli valmis hyväksymään täysin tai jossain määrin 45 % vastanneista ja vanhimmassa ikäryhmässä kovan linjan aktivistit hyväksyi 17 % barometriin vastanneista. Kovan linjan eläinsuojeluaktivistit saavat ymmärrystä ja hyväksyntää nuorimmasta ja vielä koulussa olevalta nuorten ryhmältä. Nuorimmassa ja koulua käyvissä ryhmässä eläinsuojeluaktivistit hyväksyi täysin tai jossain määrin 47 %, mutta työssä olevista saman ikäryhmän nuorista 32 % ja työttömistä 37 % barometriin haastatelluista.

Alueellisesti tarkasteltuna kovan linjan eläinsuojeluaktivistein toiminnan hyväksyivät yleisimmin Hämeen läänissä asuvat nuoret. Näistä aktivistit hyväksyi joko täysin tai osittain 38 % vastanneista. Pääkaupunkiseudulla vastaava luku oli 29 % ja muualla Uudellamaalla 27 %. Eläinsuojeluaktivistien toiminnan hyväksymiseen vaikuttaa myös nuorten koulutus: mitä korkeampi koulutus nuorella on, sitä kriittisemmin hän eläinsuojeluaktivisteihin suhtautuu. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista ryhmien toiminnan oli valmis hyväksymään täysin tai jossain määrin 14 % vastanneista, ammattikoulun suorittaneista 23 % ja vailla mitään tutkintoa olevista nuorista näiden ryhmien toiminnan hyväksyi 37 % vastanneista. Alueellisesti tarkasteltuna kaikkein kriittisimmin kovan linjan eläinsuojeluaktivisteihin suhtauduttiin Lapin läänissä, jossa asuvista nuorista 67 % ei hyväksynyt lainkaan näiden ryhmien toimintaa. Pääkaupunkiseudulla vastaavasti eläinsuojeluaktivistien toimintaa ei hyväksynyt lainkaan alle puolet (48 %) vastanneista.

"Hyväksytkö kovan linjan eläinsuojeluaktivistien toiminnan täysin, jossain määrin, et juuri lainkaan vai et lainkaan?"

	täysin	jossain määrin	ei juuri lainkaan	ei lainkaan	EOS
kaikki	3%	27%	18%	51%	1%
miehet	2%	22%	16%	59%	1%
naiset	4%	31%	20%	44%	1%
15 – 19 v.	6%	39%	19%	34%	2%
25 – 29 v.	2%	15%	17%	66%	1%

Barometrissä annetuista toimintaryhmistä nuorilta laajimman hyväksynnän sai Greenpeace. Greenpeacen toiminnan hyväksyi täysin tai jossain määrin kaikista barometriin haastatelluista nuorista 79 %. Naiset hyväksyivät Greenpeacen toiminnan miehiä useammin. Naista Greenpeacen toiminnan hyväksyi 84 % ja miehistä vastaavasti ajatteli 75 % haastatelluista. Ympäristöjärjestön toiminnan hyväksymiseen vaikuttaa selvästi myös nuorten ikä. Nuorimmassa ikäryhmässä Greenpeacen hyväksyi 82 % vastanneista ja vanhimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä 77 % vastanneista.

Eroja eri vastaajaryhmien kesken tuli, kun tarkasteltiin Greenpeacen toiminnan täysin hyväksyvien nuorten osuuksia. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapsista Greenpeacen hyväksyi täysin runsas kolmannes vastanneista. Ammattikoulun suorittaneiden vanhempien lapsista Greenpeacen toiminnan hyväksyi puolestaan vajaa viidennes barometriin haastatelluista. 15 - 19 -vuotiaista koululaisista Greenpeacen toiminnan hyväksyi täysin kolmannes ja vastaavasti 20 - 24 -vuotiaiden opiskelijoiden ryhmästä 28 % vastanneista. Vastaavasti näiden ikäryhmien ikäryhmän työssäkäyvistä nuorista ympäristöjärjestön toiminnan hyväksyi täysin 16 %.

Varauksellisesti Greenpeacen toimintaan suhtautui 24 - 29 -vuotiaden työttömien nuorten joukko, joista järjestön toiminnan hyväksyi täysin kahdeksan prosenttia vastanneista. Alueellisesti tarkasteltuna Greenpeacen toimintaa hyväksytään yleisimmin pääkaupunkiseudulla. Pääkaupunkiseudulla asuvista nuorista järjestön toiminnan hyväksyi täysin 28 % vastanneista kun Lapin läänin alueella vastaava luku oli yhdeksän prosenttia.

3.3. Skinheadit, uusnatsit, anarkistit ja rakennusten töhriäjät

Syksyn 1996 ja 1997 barometreissa on kysytty myös nuorten suhtautumista skinheadeihin. Skinheadien toiminnan oli valmiit hyväksymään tämän syksyn barometrin mukaan joko täysin tai osittain 11 % vastanneista. Viime syksyn barometrissä vastaava luku oli 15 %. Suhtautuminen skinheadeihin näyttäisi muuttuvan vain kriittisemmäksi. Miehistä tämän syksyn tuloksen mukaan skinheadien toimintaa ei hyväksy lainkaan 75 % vastanneista ja naisista tämän ryhmän toimintaa ei hyväksy 81 % vastanneista. Vuosi sitten luvut olivat miesten kohdalla 67 % ja naisten kohdalla 74 %.

Alueellisesti tarkasteltuna Pohjois-Karjalassa skinheadien toiminnan hyväksi joko täysin tai jossain määrin lähes viidennes (19 %) vastanneista. Pääkaupunkiseudulla skinheadit hyväksyi täysin tai jossain määrin 11 %. Kriittisimmin skinheadien toimintaa suhtauduttiin Kuopion, Lapin ja Vaasan lääneissä. Edellissyksyn barometrissä skinheadit saivat ymmärrystä työttömiltä ja vailla mitään ammatillista koulutusta olevilta nuorilta. Tämän syksyn barometrissä sama suuntaus näkyy siten, että vailla koulutusta olevista työttömistä skinheadien toiminnan oli valmis hyväksymään täysin tai jossain määrin 17 % vastanneista. Samalla tavalla korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista ajatteli seitsemän prosenttia barometriin vastanneista.

Syksyn 1997 barometrissä nuorilta kysyttiin myös heidän suhdettaan julkisten rakennusten töhriijöihin. Näiden toimintaa ei hyväksynyt lainkaan 85 % vastanneista. Vastaavasti toiminnan hyväksyi täysin tai jossain määrin kaikista haastatelluista nuorista viisi prosenttia. Julkisten rakennusten töhriäjät oltiin valmiimpia hyväksymään nuorimmassa ikäryhmässä. 15 - 19 -vuotiaista nuorista töhriäjät hyväksyi täysin tai jossain määrin

joka kymmenes vastanneista kun vastaavasti vanhimmassa ikäryhmässä töhrijoiden toiminnan hyväksyi vain kaksi prosenttia vastanneista.

Töhrijoiden ohella nuoret suhtautuvat varsin kriittisesti myös uusnatseihin. Toimintaryhmänä uusnatsit barometriin haastatelluista nuorista oli valmis hyväksymään täysin tai jossain määrin kolme prosenttia vastanneista. Uusnatseja ei hyväksynyt lainkaan 92 % barometriin haastatelluista nuorista. Naisten kohdalla kriittisyys uusnatseja kohtaan oli yleisempää suhteessa haastateltuihin miehiin. Naisista uusnatseja ei hyväksynyt lainkaan 94 % ja miehistä uusnatseja ryhmänä ei ollut valmis hyväksymään lainkaan 89 % vastanneista.

Uusnatseja yleisemmin nuoret olivat valmiit hyväksymään anarkistien toiminnan. Täysin tai jossain määrin anarkistit oli valmiita hyväksymään 16 % vastanneista. Anarkistien kohdalla erottui nuorin ikäryhmä, jossa neljännnes hyväksyi anarkistein toiminnan täysin tai jossain määrin. Vanhimmassa ikäryhmässä anarkistein toiminnan oli valmis hyväksymään puolestaan 11 % vastanneista. Suhtautumiseen anarkisteihin vaikuttaa selvästi myös nuorten koulutustausta. Korkeakoulututkinnon suorittaneista anarkistit oli valmis hyväksymään joko täysin tai jossain määrin viidennes (21 %) vastanneista. Vastaava luku ammattikoulun suorittaneiden keskuudessa oli 11 %. Alueellisesti anarkisteihin suhtaudutaan myönteisimmin pääkaupunkiseudulla, jossa asuvista nuorista anarkistien toiminnan hyväksyy neljännnes nuorista. Muualla Uudellamaalla vastaava luku on 15 % ja Lapin läänissä 11 %.

4. NUORTEN SUHTAUTUMINEN POLITIIKKAAN

4.1. Poliitikka kiinnostaa harvoja

Syksyn 1996 nuorisobarometrissä selvitettiin nuorten suhtautumista yhteiskunnallisiin instituutioihin ja sitä, kuinka luotettavina nuoret kokevat eri instituutiot ja niiden toiminnan. Tämän syksyn barometrissä teemaa jatkettiin tiedustelemalla nuorten suhdetta politiikkaan sekä eri instituutioissa tehtävien päätösten tärkeyttä nuorten oman elämän kannalta. Barometrissä kysyttiin haastateltavilta nuorilta sitä, kuinka kiinnostuneita he ovat politiikasta. Kaikista barometriin haastatelluista nuorista politiikasta ilmoitti olevansa hyvin kiinnostunut kaksi prosenttia vastanneista, jonkin verran politiikka kiinnosti lähes kolmasosaa (31 %) vastanneista. Vähän politiikasta ilmoitti olevansa kiinnostunut 43 % vastanneista ja lähes neljännnes (24 %) kaikista vastanneista ilmoitti, ettei politiikka kiinnostanut heitä lainkaan.

Kiinnostuksessa yleensä politiikkaa kohtaan tulee eroja eri vastaajaryhmien kesken. Miehet ovat jonkin verran naisia kiinnostuneempia politiikasta: miehistä hyvin tai jonkin verran ilmoitti olevansa kiinnostuneita politiikasta 35 % ja naisista vastaavasti ilmoitti 31 % vastanneista. Kiinnostus politiikkaa kohtaan kasvaa selvästi iän myötä. Nuorimmassa ikäryhmässä (15 - 19 -vuotiaat) politiikasta kiinnostuneita oli 23 % vastanneista ja vanhimmassa ikäryhmässä (24 - 29 -vuotiaat) kiinnostuneita oli jo 40 % vastanneista. Iän ohella kiinnostusta selittää nuorten koulutustausta. Ammattikoulun suorittaneista nuorista politiikasta ilmoitti olevansa kiinnostuneita 27 % vastanneista ja korkeakoulututkinnon suorittaneista jo lähes kaksikolmasosaa (65 %) ilmoitti olevansa joko hyvin tai jonkin verran kiinnostuneita politiikasta.

Alueellisesti tarkasteltuna nuoret ovat barometrin mukaan kiinnostuneimpia politiikasta pääkaupunkiseudulla ja Vaasan läänissä, joissa asuvista nuorista 37 % ilmoitti olevansa kiinnostunut politiikasta. Alhaisinta kiinnostus on barometrin mukaan muualla Uudellamaalla, jossa asuvista nuorista vain viidennes ilmoitti olevansa kiinnostunut politiikasta. Kiinnostusta politiikkaa kohtaan selittää nuorten kohdalla myös vanhempien koulutustausta. Korkeakoulututkinnon omaavien vanhempien lapsista politiikasta on kiinnostuneita noin puolet barometriin haastatelluista, mutta ammattikoulun suorittaneiden vanhempien lapsista vajaa kolmannes.

Nuorisotyöttömyyden kohdalla on puhuttu paljon nuorten syrjäytymisestä työelämästä ja toisaalta nuorten työttömien mielenkiinnon katoamisesta yhteiskunnallisia asioita kohtaan. Kiinnostus politiikkaa ja poliittista päätöksentekoa kohtaan näyttääkin laskevan työttömien nuorten keskuudessa. Tarkasteltaessa nuorten toimintaa opiskelun, työssä käynnin ja työttömyyden suhteen työttömät nuoret ovat erityisesti opiskeleviin nuoriin verrattuna vähän kiinnostuneita politiikasta. Nuorimmassa ikäryhmässä (15 - 19 -vuotiaat) koululaisista politiikasta oli kiinnostunut paljon tai jonkin verran 23 % vastanneista ja saman ikäryhmän työttömistä nuorista 12 % barometriin vastanneista. Vastaavasti ikäryhmässä 20 - 24 -vuotiaat opiskelijoista politiikkaa kohtaan mielenkiintoa koki 44 % vastanneista ja työttömistä nuorista politiikasta oli kiinnostunut runsas kolman-

nes (35 %) vastanneista. Vanhimmissa barometriin haastatellussa ikäryhmässä opiskelevista nuorista poliitikasta ilmoitti olevansa kiinnostunut yli puolet (53 %) vastanneista ja työttömistä 37 %.

Työttömien ja palkansaajien välillä ei barometrin antaman tuloksen mukaan ole yhtä suuria eroja kuin työttömien ja opiskelevien nuorten kesken. Palkansaajista poliitikasta ilmoitti olevansa kiinnostunut kolmannes (33 %) barometriin vastanneista ja työttömistä haastatelluista poliitikasta oli kiinnostunut 30 %. Työttömien nuorten kohdalla kiinnostusta politiikkaa kohtaa lisää koulutus. Työttömistä nuorista, joilla on jokin ammatillinen koulutus takanaan, poliitikasta oli kiinnostunut 34 % haastatelluista. Vastaavasti vailla mitään ammatillista koulutusta olevista työttömistä nuorista politiikkaa kohtaan mielenkiintoa koki vain viidennes vastanneista.

"Kuinka kiinnostunut olet politiikasta?"

	Hyvin kiinnostunut	Jonkin verran kiinnostunut	Vähän kiinnostunut	Ei lainkaan kiinnostunut	EOS
kakki	2%	31%	43%	24%	0%
miehet	3%	31%	42%	24%	0%
naiset	2%	30%	45%	23%	0%
Palkansaajat	4%	29%	47%	20%	0%
Työttömät	1%	30%	42%	28%	0%
Koululaiset ja opiskelijat	2%	29%	43%	26%	0%

4.2. Mistä mielipiteet politiikasta muodostetaan

Syksyn 1997 nuorisobarometrissä nuorilta kysyttiin myös niistä tahoista, jotka ovat vaikuttaneet heidän mielipiteisiinsä politiikasta ja poliitikoista. Barometriin haastatelluille nuorille annettiin 11 eri vaihtoehtoa, joita nuoret saivat arvioida ajatusten ja mielipiteidensä muodostumisen suhteen. Mielipiteensä politiikasta ja poliitikoista nuoret muodostavat barometrin mukaan pitkälti tiedotusvälineiden kautta. Television ja radion haastatelluista nuorista katsoi vaikuttaneen omiin mielipiteisiinsä politiikasta paljon tai jonkin verran 74 % vastanneista. Television ja radion rooli mielipiteen muodostajina kasvaa nuorten iän myötä. 15 - 19 -vuotiaiden joukossa television ja radion katsoi vaikuttaneen mielipiteisiinsä politiikasta ja poliitikoista paljon tai jonkin verran 69 % vastanneista ja 25 - 29 -vuotiaiden ryhmässä televisioin ja radion merkityksen totesi 80 % vastanneista.

Television ja radion merkitys mielipiteen muokkaajana kasvaa myös nuorten koulutuksen mukana. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista lähes 90 % katsoi television ja radion vaikuttaneen mielipiteisiinsä politiikasta joko paljon tai jonkin verran. Yli kolmannes korkeakoulututkinnon suorittaneista katsoi television ja radion vaikuttaneen omiin mielipiteisiinsä paljon. Koko barometriin haastateltujen nuorten ryhmässä vastaavasti ajatteli 16 % vastanneista. Ammattikoulun suorittaneista nuorista television ja radion katsoin vaikuttaneen mielipiteisiinsä joko paljon tai jonkin verran 73 % barometriin vastanneista ja vailla mitään tutkintoa olevista nuorista tunnusti television ja radion roolin vastaavasti 72 %.

Alueellisesti tarkasteltuna television ja radion merkityksen omien mielipiteidensä muokkaajana tai lähteenä nuoret tunnustivat ennen muuta pääkaupunkiseudulla ja muualla Uudellamaalla. Näillä alueilla asuvista nuorista yli 80 % katsoi television ja radion vaikuttaneen ajatuksiinsa politiikasta joko paljon tai jonkin verran. Vastaavasti Turun ja Porin läänissä ja Pohjois-Karjalan läänissä asuvista nuorista katsoi kaksikolmasosaa vastanneista. Television ja radion merkitys kasvoi myös nuorten vanhempien koulutustaustan kasvaessa. Mitä korkeammin koulutettuja nuorten vanhemmat olivat, sitä suuremman merkityksen televisio ja radio saivat nuorten mielipiteiden muokkaajina politiikasta.

"Ovatko televisio ja radio vaikuttaneet ajatuksiisi ja mielipiteisiisi politiikasta ja poliitikoista paljon, jonkin verran, vai vähän tai ei lainkaan?"

	Paljon	Jonkin verran	Vähän tai ei lainkaan	EOS
kaikki	16%	58%	25%	0%
miehet	17%	54%	28%	0%
naiset	15%	61%	23%	1%
15 –19 v.	17%	52%	30%	1%
25 –29 v.	17%	64%	19%	0%

Television ja radion ohella nuorten mielipiteisiin politiikasta ja poliitikoista vaikuttaa lehdistö. Lähes kaksikolmasosaa (61 %) nuorista katsoi lehdistön vaikuttavan omiin mielipiteisiinsä politiikasta joko paljon tai jonkin verran. Naiset katsoivat miehiä useammin lehdistön vaikuttavan omiin mielipiteisiinsä politiikasta. Naisista lehdistön arvioi vaikuttavan paljon tai jonkin verran käsityksiinsä 64 % vastanneista. Miehistä lehdistön katsoi vastaavalla tavalla vaikuttaneen käsityksiinsä politiikasta 57 % vastanneista. Lehdistön rooli mielipiteen muokkaajana politiikasta ja poliitikoista kasvaa myös iän myötä. Nuorimmassa haastattelussa ikäryhmässä lehdistön vaikutuksen mielipiteisiinsä tunnusti runsas puolet (55 %) vastanneista. Vanhimmassa ikäryhmässä puolestaan lehdistön katsoi vaikuttaneen omiin mielipiteisiinsä kaksikolmasosaa (67 %) vastanneista. Lehdistön rooli korostuu mielipiteen muokkaajana myös koulutetun nuorison keskuudessa. Korkeakoulututkinnon suorittaneista lehdistön vaikutusta korosti omien mielipiteidensä suhteen 86 % vastanneista ja ammattikoulun suorittaneista puolestaan 58 % barometriin vastanneista.

Alueellisesti tarkasteltuna lehdistön rooli mielipiteen muokkaajana korostuu pääkaupunkiseudulla, jossa asuvista nuorista lehdistön katsoi vaikuttaneen paljon tai jonkin verran mielipiteisiinsä politiikasta 74 % vastanneista. Alhaisimmaksi lehdistön roolin arvioivat omien mielipiteidensä muodostumisen suhteen Turun ja Porin läänin sekä Vaasan läänin alueella asuvat nuoret, joista lehdistön katsoi vaikuttaneen mielipiteisiinsä runsas puolet (53 %) vastanneista. Lehdistön vaikutus kasvaa myös tarkasteltaessa haastateltujen nuorten vanhempien koulutustaustaa. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapset korostavat muita yleisemmin lehdistön roolia omien mielipiteidensä muodostumisen suhteen.

Median, radion, television ja lehdistön, jälkeen nuoret korostivat muodostavansa käsityksensä politiikasta ja poliitikoista vanhempiensa, ystäviensä ja myös itse politikoiden kautta. Politikoiden katsoi vaikuttaneen nuorten käsityksiin itse politiikasta paljon tai jonkin verran runsas puolet (54 %) vastanneista. Politikoiden mielipiteen muodostajan roolin kohdalla erot eri vastaajaryhmien kesken noudattavat pitkälti jakaumia, jotka tulivat esiin median vaikutuksen yhteydessä. Vanhin ikäryhmä katsoi politikoiden vaikuttaneen käsityksiinsä politiikan teosta nuorinta ikäryhmää useammin. Samoin naiset katsoivat miehiä yleisemmin politikoiden vaikuttaneen omiin mielipiteisiinsä yhteiskunnallisista asioista. Samoin nuoren oma koulutus ja hänen vanhempiensa koulutustausta vaikutti politikoiden roolin korostumiseen. Mitä korkeampi koulutus nuorella itsellään on tai mitä korkeammin koulutettuja hänen vanhempansa ovat, sitä useammin he katsovat politikoiden vaikuttavan ajatuksiinsa tai mielipiteisiinsä politiikan teosta.

Alueellisesti tarkasteltuna politikoiden rooli korostuu mielipiteen muokkaajina pääkaupunkiseudulla ja toisaalta Lapin läänin alueella. Näillä alueilla lähes kaksi kolmasosaa katsoi politikoiden vaikuttaneen omiin ajatuksiinsa joko paljon tai jonkin verran. Vastaavasti Kymen, Mikkelin, Pohjois-Karjalan, Vaasan ja Keski-Suomen lääneissä asuvista nuorista yli puolet katsoi, että poliitikot ovat vaikuttaneet vain vähän tai ei lainkaan omiin mielipiteisiinsä politiikasta ja politiikan tekijöistä.

Vanhempien nuorista katsoi lähes puolet (47 %) vaikuttaneen omiin mielipiteisiinsä politiikasta ja poliitikoista joko paljon tai jonkin verran. Vanhempien vaikutuksen kohdalla ikä ei muodostunut eri ryhmiä erottelevaksi tekijäksi, vaan nuorimmassa ja vanhimmassa barometriin haastattelussa ikäryhmässä vanhempien vaikutus nuoren omiin mielipiteisiin tunnustettiin yhtä yleisesti. Alueellisesti tarkasteltuna vanhempien rooli nuorten politiikkaa koskevien mielipiteiden muokkaajina korostui pääkaupunkiseudulla ja Vaasan läänissä. Näillä

alueilla asuvista nuorista yli puolet korosti vanhempien merkitystä mielipiteidensä muodostamisessa. Pohjois-Karjalan läänissä asuvista nuorista vastaavasti vanhempien roolia korosti 28 % vastanneista. Vanhempien vaikutusta mielipiteen muodostajana korostaa myös vanhempien oma koulutus. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapsista vanhempien katsoi vaikuttaneen omiin mielipiteisiinsä runsas kaksi kolmasosaa vastanneista. Ammattikoulun suorittaneiden tai vailla mitään tutkintoa olevien vanhempien lapsista vanhempiensa roolia omien mielipiteittensä taustalla korosti alle puolet vastanneista.

Ystävien ja kavereiden barometriin haastatelluista nuorista katsoi vaikuttaneen omiin mielipiteisiinsä paljon tai jonkin verran politiikasta ja poliitikoista 37 % vastanneista. Opettajien ja koululaitoksen vaikuttavuuden tunnusti vajaa kolmannes (28 %) barometriin vastanneista nuorista. Sukulaisten, viranomaisten, kansalaisjärjestöjen sekä kirkon ja uskonnon roolia mielipiteen muokkaajan politiikasta tai poliitikoista nuoret eivät pitäneet kovinkaan merkittävänä.

5. KENEN PÄÄTÖKSET VAIKUTTAVAT?

Syksyn 1997 barometrissä nuoria pyydettiin arvioimaan myös eri yhteiskunnallisissa instituutioissa tehtävien päätösten vaikuttavuutta nuorten omaan elämään. Eniten nuoret katsoivat koko haastateltujen joukossa koululaitoksessa tehtävien päätösten muodostuvan nuorten oman elämän kannalta merkittäviksi. Haastatelluista nuorista 44 % katsoi koululaitoksessa tehtävien päätösten vaikuttavan heidän omaan elämäänsä. Seuraavaksi nuorten elämään heidän oman mielipiteensä mukaan vaikuttaa päätöksillään eduskuntaa, jossa tehtävien päätösten nuorista 37 % koki vaikuttavan elämäänsä. Kunnanvaltuuston katsoi vaikuttavan päätöksillään nuorten elämään joka viidennes vastanneista.

Koululaitoksen, eduskunnan ja kunnanvaltuuston jälkeen nuoret arvioivat virkakoneistossa ja Euroopan Unionissa tehtävien päätösten vaikuttavan nuorten elämään. Virkakoneistossa tapahtuvan päätöksenteon uskoi vaikuttavan nuorten elämään 17 % vastanneista ja Euroopan Unionin arvioi vaikuttavan päätöksenteolla omaan elämäänsä 15 % nuorista. Pankkien päätöksenteon arvioi 12 % vastanneista vaikuttavan nuorten elämään ja ammattiyhdistysliikkeen kohdalla vastaavasti koki 11 % haastatelluista. Suuryrityksissä tehtävän päätöksenteon vaikuttavuuden tunnisti 9 % nuorista ja Tasavallan Presidentin vaikutuksen 8 % vastanneista. Vähiten nuoret katsoivat omaan elämäänsä annetuista vaihtoehdoista vaikuttavan kansalaisjärjestöjen. Näiden päätöksenteon vaikutuksen omaan elämäänsä kannalta koki vain kaksi prosenttia barometriin haastatelluista nuorista.

Tarkasteltaessa eri instituutioiden päätöksen vaikuttavuutta eri taustamuuttujia vasten saadaan eroja eri ryhmien välille. Kunnanvaltuustossa tehtävän päätöksenteon nuoret kokevat tärkeämmäksi iän karttuessa. Nuorimmassa ikäryhmässä valtuustoissa tehtäviä päätöksiä elämänsä kannalta tärkeinä piti 16 %, mutta vanhimmassa ikäryhmässä jo 24 % vastanneista. Ammattikoulun suorittaneista valtuustossa tehtäviä päätöksiä piti oman elämäänsä kannalta vaikuttavina 25 %, ammattiopiston suorittaneista 26 % ja korkeakoulututkinnon suorittaneista 21 % vastanneista. Vailla mitään koulutusta olevista nuorista valtuuston päätökset koki oman elämänsä kannalta vaikuttaviksi 16 % vastanneista. Alueellisesti tarkasteltuna kunnanvaltuustoissa tehtävien päätösten vaikuttavuuden kokemisessa tulee esiin merkittäviä eroja. Pääkaupunkiseudulla asuvista nuorista joka kymmenes piti valtuuston päätöksentekoa oman elämänsä kannalta vaikuttavimpana. Muualla Uudellamaalla vastaavasti koki 23 % vastanneista ja Lapin läänissä asuvista nuorista valtuuston päätöksenteon vaikuttavuutta omaan elämäänsä korosti neljäsosa (25 %) vastanneista.

Eduskunnassa tehtävien päätösten vaikuttavuuden kokemiseen vaikuttaa selvästi nuoren ikä. Nuorimmassa ikäryhmässä eduskunnassa tehtävien päätösten tärkeyttä korosti 23 % vastanneista. Vanhimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä (25 - 29 -vuotiaat) eduskunnassa tehtävät päätökset koki oman elämänsä kannalta vaikuttaviksi jo lähes puolet (48 %) vastanneista. Palkansaajien ryhmässä eduskunnassa tehtävien päätösten merkitys myös korostui. Palkansaajista eduskunnassa tehtävien päätösten vaikuttavuutta korosti 44 % vastanneista. Vastaavasti työttömistä ja lomautetuista nuorista eduskunnan päätöksenteon vaikuttavuuden koki kolmannes ja koululaista tai opiskelijoista vajaa kolmannes vastanneista. Eduskunnassa tehtävän päätöksenteon kokemiseen vaikuttaa myös nuorten koulutustausta. Korkeakoulututkinnon suorittaneista eduskunnan päätöksenteon vaikuttavuuden koki omaan elämäänsä 58 %, ammattikoulun suorittaneista 35 % ja vailla mitään tutkintoa olevista nuorista kolmannes.

Euroopan Unionin vaikuttavuuden kohdalla nuorimmasta ikäryhmästä 17 % koki sen vaikuttavan päätöksillään nuorten elämään. Vastaavasti vanhimmassa ikäryhmässä Euroopan Unioni päätöksenteon vaikuttavuuden tunnisti 15 % haastatelluista. Euroopan Unionin päätöksenteon vaikuttavuuden kokemiseen vaikutti nuorten koulutus. Korkeakoulututkinnon suorittaneista useampi kuin joka neljäs (26 %) katsoi Unionin vaikuttavan päätöksillään nuorten elämään. Ammattikoulun suorittaneista vastaavasti koki 13 % barometriin haastatelluista. Alueellisesti tarkasteltuna Euroopan Unionin vaikuttavuuden tunnistivat ennen muuta pääkaupunkiseudulla asuvat nuoret, joista 23 % katsoi Unionin vaikuttavan päätöksillään. Vastaavasti Turun ja Porin, Keski-Suomen ja Oulun lääneissä asuvista nuorista noin joka kymmenes katsoi Euroopan Unionin vaikuttavan päätöksillään nuorten elämään.

"Vaikuttaako Euroopan Unioni päätöksillään sinun elämääsi?"

	kyllä	ei
kaikki	15%	85%
miehet	17%	84%
naiset	14%	86%
Pääkaupunki	23%	77%
Turun ja Porin lääni	10%	90%
Lapin lääni	14%	86%

Ammattiyhdistysliikkeen vaikuttavuuden kokemiseen vaikuttaa nuorten koulutus. Ammattikoulun käyneistä nuorista viidennes arvioi ay-liikkeessä tehtävillä päätöksillä olevan vaikutusta nuorten elämään. Korkeakoulututkinnon suorittaneista vastaavasti koki vajaa kymmenes vastanneista. Vastaava ero tuli esiin myös pankkien vaikutuksen kohdalla. Ammattikoulun käyneistä nuorista 16 % katsoi pankkien päätöksen teon vaikuttavan nuorten elämään ja korkeakoulututkinnon suorittaneista vastaavasti koki 9 % vastanneista. Suuryritysten päätöksenteon vaikuttavuuden kokevat miehet naisia huomattavasti yleisemmin. Miehistä suuryritysten päätöksen teon vaikuttavuuden oman elämänsä kannalta tunnisti 14 % vastanneista, kun vastaava luku naisten kohdalla oli 4 %.

Sukupuolten välinen ero tuli esiin myös Tasavallan Presidentin vallan kokemisessa. Miehistä Presidentin päätöksenteon katsoi vaikuttavan omaan elämäänsä joka kymmenes vastanneista ja naisista kuusi prosenttia. Samoin Presidentin päätöksenteon vaikuttavuuden kokeminen korostui nuorimmassa ikäryhmässä. Näistä 11 % katsoi Presidentin tekemien päätösten vaikuttavan omaan elämäänsä. Vanhimmassa barometriin haastatellussa ryhmässä vastaavasti ajatteli 5 % vastanneista. Presidentin tekemien päätöksen vaikuttavuuden oman elämänsä kannalta ammattikoulun käyneistä nuorista koki joka kymmenes ja korkeakoulututkinnon suorittaneista 5 % vastanneista. Tasavallan Presidentin päätösten vaikuttavuuden työttömät tai lamauteutuneet nuoret kokivat oman elämänsä kannalta vaikuttavammaksi muita useammin. Tässä ryhmässä 13 % katsoi Presidentin päätösten vaikuttavan elämäänsä. Vastaavasti palkansaajista ajatteli 6 % haastatelluista.

Virkakoneiston päätösten naisista 19 % katsoi vaikuttavan omaan elämäänsä. Miehistä vastaavasti koki 14 % vastanneista. Virkakoneiston päätösten vaikutus kasvaa nuorten iän myötä. Nuorimmassa ikäryhmässä virkakoneiston päätösten katsoi vaikuttavan omaan elämäänsä joka kymmenes, mutta vanhimmassa ikäryhmässä jo joka neljäs vastanneista. Korkeakoulututkinnon suorittaneista yli kolmannes katsoi virkakoneiston vaikuttavan päätöksillään heidän elämäänsä. Ammattikoulun käyneistä nuorista koki vastaavasti 14 % haastatelluista.

6. KENELLÄ VALTA, KENELLÄ EI

6.1. Valta keskittynyt tiedotusvälineille ja puolueille

Barometrissä nuorille annettiin mahdollisuus myös arvioida eri instituutiolla olevaa vallan määrää. Nuoret saivat arvioida, onko annetuilla instituutioilla tai yhteiskunnallisilla tahoilla vaikutusvaltaa paljon, sopivasti vai liian vähän. Poliittisilla puolueilla nuorista 37 % katsoi olevan yhteiskunnallista vaikutusvaltaa paljon, 55 % arvioi puolueilla olevan valtaa sopivasti ja 5 % haastatelluista katsoi puolueilla olevan liian vähän valtaa. Työttömistä ja lomautetuista nuorista 8 % katsoi puolueilla olevan liian vähän vaikutusvaltaa kun palkansaajista vastaavasti koki neljä prosenttia vastanneista. Yksittäisistä ryhmistä erottuu barometrissä kysymyksen kohdalla työttömät ja vailla ammatillista koulutusta olevat nuoret, joista 12 % katsoi poliittisilla puolueilla olevan liian vähän valtaa. Vastaavasti korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista ei barometriin vastanneista kokenut kukaan.

Paljon puolueilla koki korkeakoulututkinnon suorittaneista olevan valtaa yli puolet (54 %) vastanneista. Ammattikoulun suorittaneista vastaavasti koki puolueiden vallan määrän 36 % vastanneista. Poliittisten puolueiden vaikutusvallan kokemiseen vaikuttaa myös nuorten ikä. Nuorimmassa ryhmässä puolueilla koki valtaa olevan paljon neljännes (26 %) vastanneista ja vanhimmassa ikäryhmässä 25 -29 -vuotiaat vastaavasti koki yli puolet (52 %).

"Onko sinusta poliittisilla puolueilla yhteiskunnallista vaikutusvaltaa paljon, sopivasti vai liian vähän?"

	paljon	sopivasti	liian vähän	EOS
kaikki	37%	55%	5%	4%
miehet	38%	54%	5%	3%
naiset	36%	56%	4%	4%
15 – 19 v.	26%	63%	4%	7%
25 – 29 v.	52%	42%	4%	2%
Palkansaajat	43%	50%	4%	3%
Työttömät	34%	57%	8%	2%
Opiskelijat	32%	58%	5%	5%

Puolueiden ohella nuoret kokivat yhteiskunnallista vaikutusvaltaa olevan tiedotusvälineillä. Yli puolet (52 %) katsoi tiedotusvälineillä olevan vaikutusvaltaa paljon. Nuorista 44 % katsoi tiedotusvälineillä olevan sopivasti valtaa ja liian vähäiseksi tiedotusvälineiden vaikutusvallan katsoi kaksi prosenttia haastatelluista. Tiedotusvälineiden kohdalla vanhimmassa ikäryhmässä 56 % katsoi niillä olevan valtaa paljon ja nuorimmassa vastaavasti koki 47 % vastanneista. Tiedotusvälineiden vallan määrän kokemiseen vaikutti myös nuorten koulustausta. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista 72 % arvioi tiedotusvälineillä olevan valtaa paljon. Ammattikoulun suorittaneista tiedotusvälineiden vallan koki vastaavasti puolet haastatelluista.

Tiedotusvälineiden ja poliittisten puolueiden ohella nuoret kokevat yhteiskunnallisen vaikutusvallan keskittyvän myös suuryrityksiin ja virkakoneistoon. Suuryrityksillä valtaa haastatelluista nuorista yli kolmannes (36 %) koki olevan paljon. Virkakoneistolla valtaa haastatelluista nuorista koki olevan paljon 32 %. Miehet ja naiset kokivat virkakoneiston vallan määrän eri tavoin. Miehistä 35 % katsoi virkakoneistolla olevan valtaa paljon ja naisista vastaavasti koki 28 % vastanneista. Samoin vanhemmissa ikäryhmissä virkakoneistoa pidettiin suurempana yhteiskunnallisen vallankäyttäjänä kuin nuorimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä.

6.2. Yksityinen kansalainen ja kansalaisjärjestöt vallan paitsiossa

Vähäiseksi yhteiskunnallisen vaikutusvallan nuoret kokivat erityisesti yksittäisen kansalaisen kohdalla. Yksittäisellä kansalaisella barometriin haastatelluista nuorista ainoastaan prosentti katsoi vaikutusvaltaa olevan paljon. Vastaavasti 70 % nuorista katsoi, että yksittäisellä kansalaisella on liian vähän yhteiskunnallista vaikutusvaltaa. Erityisesti naiset kokivat yksittäisen kansalaisen vallan vähyyden. Naisista valtaa kansalaisella koki olevan liian vähän 73 % vastanneista ja miehistä kansalaisen vallan vähyyden koki vastaavasti 67 % vastanneista. Samoin eroja yksittäisen kansalaisen vallan suhteen tuli työttömien ja palkansaajien välille. Työttömistä tai lomautetuista nuorista yksittäisellä kansalaisella liian vähän vaikutusvaltaa koki olevan 78 % vastanneista ja palkansaajista vastaavasti koki 68 %.

Eroja suhtautumisessa yksittäisen kansalaisen vallan määrän kokemisessa tuli myös nuorten koulutustautan kautta tarkasteltuna. Ammattikoulun suorittaneista nuorista 75 % katsoi kansalaisella olevan liian vähän valtaa. Korkeakoulututkinnon suorittaneista kansalaisen vallan vähyyden oli todennut barometrin mukaan puolet haastatelluista. Alueellisesti tarkasteltuna yksittäisellä kansalaisella liian vähän koki valtaa olevan pääkaupunkiseudulla asuvista nuorista 63 %. Vastaavasti Hämeen, Kymen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä asuneista nuorista yli 75 % koki kansalaisella olevan liian vähän yhteiskunnallista vaikutusvaltaa.

"Onko sinusta yksittäisellä kansalaisella yhteiskunnallista vaikutusvaltaa paljon, sopivasti vai liian vähän?"

	paljon	sopivasti	liian vähän	EOS
kaikki	1%	28%	70%	1%
miehet	1%	31%	67%	1%
naiset	1%	25%	73%	1%
Palkansaajat	1%	31%	68%	0%
Työttömät	1%	20%	78%	2%
Opiskelijat	1%	29%	69%	1%

Liian vähäiseksi yhteiskunnallisen vaikutusvallan nuoret kokivat myös asukas- ja paikallisyhdistysten kohdalla. Kakista vastanneista 47 % katsoi asukas- ja paikallisyhdistyksillä olevan liian vähän vaikutusvaltaa. Ainoastaan prosentti nuorista katsoi näillä yhdistyksillä olevan paljon vaikutusvaltaa. Barometriin haastatellut nuoret tunnistivat jopa perheillä olevan enemmän vaikutusvaltaa kuin asukas- ja paikallisyhdistyksillä. Paljon perheillä vaikutusvaltaa katsoi olevan 7 % haastatelluista nuorista. Perheen yhteiskunnallisen vaikutusvallan haastatellut miehet ja naiset kokivat eri tavoin. Naisista perheellä katsoi olevan liian vähän valtaa 47 % ja miehistä perheen vähäisen vallan oli tunnistanut 39 % haastatelluista. Samoin vanhimmissa ikäryhmässä yli puolet koki perheillä olevan liian vähän valtaa. Nuorimmassa ikäryhmässä vastaavasti koki kolmannes barometriin haastatelluista.

Vähäiseksi nuoret kokevat myös luonto- ja ympäristöjärjestöjen sekä poliisin yhteiskunnallisen vallan. Luonto- ja ympäristöjärjestöillä nuorista 38 % katsoi olevan liian vähän vaikutusvaltaa. Paljoksi näiden järjestöjen vaikutusvallan totesi 7 % barometriin haastatelluista nuorista. Nuorimmat barometriin haastatellut totesivat muita yleisemmin luonto- ja ympäristöjärjestöjen vaikutusvallan vähyyden. Nuorimmassa ikäryhmässä 40 % piti näiden järjestöjen vaikutusvaltaa liian vähäisenä ja vanhimmissa ikäryhmässä vastaavasti koki kolmannes vastanneista. Lähes kolmannes kaikista haastatelluista nuorista koki myös poliisilla olevan liian vähän vaikutusvaltaa.

Ammattiyhdistysliikkeen kohdalla kaikista nuorista katsoi sillä olevan paljon valtaa 16 %. Ammattiyhdistysliikkeen vallan arvioinnin kohdalla tuli myös eroja eri vastaajaryhmien välille. Miehistä viidennes katsoi ammattiyhdistysliikkeellä olevan paljon vaikutusvaltaa; naisista vastaavasti koki 13 % vastanneista. Palkansaajista ammattiyhdistysliikkeen vallan tunnisti 22 % vastanneista mutta työttömistä tai lomautetuista nuorista ay-liikkeellä katsoi valtaa olevan paljon joka kymmenes vastanneista. Koulutustautan kautta tarkasteltuna ay-

liikkeelle lisää valtaa toivovat ammattikoulun suorittaneet, joista 17 % katsoi ay-liikkeellä olevan liian vähän yhteiskunnallista valtaa. Korkeakoulututkinnon suorittaneista vastaavasti koki 9 % haastatelluista.

"Onko sinusta ammattiyhdistysliikkeellä yhteiskunnallista vaikutusvaltaa paljon, sopivasti vai liian vähän?"

	paljon	sopivasti	liian vähän	EOS
kaikki	16%	64%	13%	6%
miehet	20%	62%	12%	5%
naiset	13%	66%	14%	6%
Palkansaajat	22%	63%	13%	2%
Työttömät	10%	66%	18%	7%
Opiskelijat	13%	66%	13%	9%

6.3. Demokratia toimii

Vaikka nuoret katsovat yksittäisellä ihmisellä olevan liian vähän vaikutusvaltaa, heidän mielestään demokratia toimii kuitenkin Suomessa hyvin ja se takaa kansalaisille riittävät vaikuttamisen mahdollisuudet. Väitteen "Demokratia toimii Suomessa hyvin ja se takaa kansalaisille riittävät vaikuttamisen mahdollisuudet" kanssa syksyn barometrissä kaikista nuorista samaa mieltä oli kaksikolmasosa (65 %) vastanneista. Täysin eri mieltä väitteen kanssa oli joka kymmenes haastatelluista nuorista. Naiset olivat miehiä jonkin verran kriittisempiä demokratian toimimisen suhteen. Naisista esitetyn väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä 62 % vastanneista ja miehistä 68 %. Viime syksyyn verrattuna usko tai luottamus demokratian toimimiseen on nuorten keskuudessa jonkin verran lisääntynyt.

Vuosi sitten kaikista haastatelluista demokratian uskoi takaavan kansalaisille riittävät vaikuttamisen mahdollisuudet 60 % vastanneista. Myös tuolloin miehet uskoivat naisia yleisemmin demokratian toimivan Suomessa hyvin. Naisten miehiä suurempi kriittisyys demokratiaa kohtaan selittää ehkä osaltaan naisten suuremman valmiuden osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnallisen päätöksentekoon muutoinkin kuin äänestämällä. Naiset ovat myös tämän syksyn barometrin mukaan todellisuudessa pyrkineet vaikuttamaan päätöksentekoon miehiä useammin muillakin keinoin kuin äänestämällä.

Työttömät tai lomautetut nuoret ovat muita ryhmiä kriittisempiä demokratian toimimisen suhteen. Työttömistä nuorista esitetyn väitteen suhteen samaa mieltä oli runsas puolet (54 %) vastanneista. Viime syksyn barometrissä työttömistä tai lomautetuista nuorista uskoi demokratian toimivan Suomessa hyvin 52 % vastanneista. Kriittisyyteen demokratian toimimista kohtaan vaikuttaa selvästi nuorten koulutus. Vailla koulutusta olevat nuoret suhtautuvat demokratian toimimiseen selvästi muita ryhmiä kriittisemmin. Työttömistä ja vailla ammatillista koulutusta olevista nuorista mutta myös vailla koulutusta olevista työssä käyvistä nuorista lähes viidennes oli esitetyn väitteen suhteen täysin eri mieltä. Nämä ryhmät erosivat muista myös sen suhteen, etteivät he muita yleisemmin osanneet arvioida demokratian toimintaa.

Kriittisyys demokratian toimintaa kohtaan kasvaa myös iän myötä. Nuorimmassa ikäryhmässä 67 % katsoi demokratian toimivan Suomessa hyvin. Vastaavasti vanhimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä vastaavasti uskoi 60 % vastanneista. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista demokratian katsoi toimivan hyvin peräti 76 % vastanneista. Ammattikoulun suorittaneista nuorista vastaavasti uskoi 55 % barometriin haastatelluista.

"Demokratia toimii Suomessa hyvin ja se takaa kansalaisille riittävät vaikuttamisen mahdollisuudet"

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
kaikki	20%	45%	20%	8%	7%
miehet	25%	44%	18%	9%	5%
naiset	15%	47%	21%	8%	9%
Palkansaajat	18%	44%	23%	9%	5%
Työttömät	13%	41%	26%	11%	9%
Opiskelijat	23%	47%	15%	6%	8%

Syksyn 1996 barometrin antaman kuvan mukaan nuoret eivät luota juurikaan poliittisiin puolueisiin. Poliittisiin puolueisiin luotti täysin tuolloin ainoastaan prosentti barometriin haastatelluista nuorista. Tämän syksyn barometrissä nuorille esitettiin väite "Kansalaisjärjestöjen ja kansanliikkeiden kautta mielipiteet kanavoituvat päätöksentekijöille paremmin kuin poliittisten puolueiden kautta". Väitteen kanssa samaa mieltä kaikista haastatelluista oli yli puolet (57 %).

Kovin merkittäviä eroja kansalaisjärjestöjen kautta tapahtuvaan vaikuttamiseen kokemiseen ei tullut eri ryhmien välille. Ainoastaan korkeakoulututkinnon suorittaneet nuoret poikkesivat ryhmänä selvästi muista. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista esitetyn väitteen kanssa täysin samaa mieltä oli 4 % kun koko haastateltujen joukossa vastaava luku oli 13 %. Kansalaisjärjestöjen kautta tapahtuvaa vaikuttamista nuoret eivät myöskään osanneet arvioida kovin yleisesti. Väitteeseen ei osannut ottaa kantaa lähes viidennes kaikista vastanneista, joka barometrissä olleiden väitteiden kohdalla on poikkeuksellisen suuri osuus.

7. NUORET JA AJANKOHTAISET YHTEISKUNNALLISET KYSYMYKSET

7.1. EU-jäsenyyden edullisuus

Tämän syksyn barometrissä nuorille esitettiin myös joukko ajankohtaisia kysymyksiä yhteiskunnallisesta kehityksestä ja sen suunnista. Suomen EU-jäsenyys ja siihen liittyvä uudet mahdolliset kytkennät ovat puhuttaneet poliittista kenttää. Nuorille esitettiin barometrissä väite "EU-jäsenyys on osoittautunut edulliseksi Suomelle". Esitetyn väitteen suhteen samaa mieltä kaikista barometriin haastatelluista nuorista oli puolet.

Naiset suhtautuvat miehiä jonkin verran kriittisemmin EU-jäsenyyden edullisuuteen. Naisista väitteen kanssa täysin samaa mieltä oli 7 % vastanneista ja miehistä jäsenyyden edullisuudesta ehdottoman varmoja oli 13 % vastanneista. EU-jäsenyyden edullisuutta nuorin haastateltu ryhmä korostaa vanhempia useammin. Ikäryhmässä 15 - 19 -vuotiaat EU-jäsenyyden edullisuuden Suomelle koki 53 % ja vanhimmassa ikäryhmässä (25 - 29 -vuotiaat) vastaavasti jäsenyyden oli kokenut 47 % vastanneista.

Nuorten koulutustausta vaikuttaa myös EU-jäsenyyden myönteisyyden kokemiseen. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista EU-jäsenyyden koki osoittautuneen edulliseksi Suomelle 56 % ja ammattikoulun suorittaneista vastaavasti katsoi 42 % vastanneista. Samoin vanhempien koulutus lisäsi EU-jäsenyyden myönteisyyden kokemista. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapsista lähes 70 % katsoi jäsenyyden olleen Suomelle eduksi. Alueellisesti tarkasteltuna myönteisimmin EU-jäsenyyteen suhtautuivat pääkaupunkiseudulla asuvat nuoret. Näistä 62 % katsoi EU-jäsenyyden osoittautuneen edulliseksi Suomelle. Tarkasteltaessa alueittain täysin eri mieltä esitetyn väitteen suhteen olleiden nuorten osuuksia niin kriittisimmin EU-jäsenyyteen suhtaudutaan Keski-Suomen läänissä, jossa asuvista nuorista neljännes oli väitteen suhteen täysin eri mieltä. Pääkaupunkiseudulla täysin eri mieltä EU-jäsenyyden edullisuudesta oli joka kymmenes vastanneista.

"EU-jäsenyys on osoittautunut edulliseksi Suomelle."

vuosi 97	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
kaikki	10%	41%	25%	17%	7%
miehet	13%	39%	23%	18%	7%
naiset	7%	42%	27%	16%	8%
Palkansaajat	10%	40%	25%	19%	7%
Työttömät	5%	45%	25%	19%	7%
Opiskelijat	12%	42%	24%	15%	7%

"EU-jäsenyys on osoittautunut edulliseksi Suomelle."

vuosi 96	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
kaikki	9%	39%	27%	17%	9%
miehet	11%	39%	24%	16%	10%
naiset	7%	39%	30%	17%	8%
Palkansaajat	6%	38%	31%	17%	9%
Työttömät	11%	34%	25%	22%	9%
opiskelijat	11%	42%	24%	15%	9%

7.2. EMU ja NATO eivät houkuttele

EU-jäsenyyteen liittyen nuorilta kysyttiin tämän syksyn barometrissä myös mielipidettä Suomen liittymisestä Euroopan rahaliitto EMUun. Haastatelluille nuorille esitettiin väite "Suomen tulee liittyä Euroopan rahaliitto EMUun ensimmäisten joukossa". Väitteen kanssa samaa mieltä kaikista haastatelluista nuorista oli kolmannes. Puolet oli liittymisen suhteen eri mieltä ja 16 % ei osannut ottaa kantaa esitettyyn väitteeseen. Nuorin haastateltu ikäryhmä on barometreissä suhtautunut yleensä myönteisesti Suomen EU-jäsenyyteen ja sen edullisuuteen. EMU-jäsenyydenkin suhteen nuorimmissa ikäryhmässä 37 % oli esitetyn väitteen suhteen samaa mieltä.

Vastaavasti vanhimmissa barometriin haastatellussa ikäryhmässä 31 % kastoi, että Suomen tulee liittyä EMUun ensimmäisten joukossa. Samoin miehet katsoivat naisia useammin Suomen voivan liittyä rahaliittoon. Miehistä esitetyn väitteen suhteen joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä oli 37 % ja naisista 30 %. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista yli 40 % yhtyi väitteeseen ja ammattikoulun suorittaneista EMUun liittymistä kannatti neljännes vastanneista. Alueellisesti rahaliiton jäsenyyteen suhtauduttiin myönteisimmin pääkaupunkiseudulla, jossa asuvista nuorista 43 % kastoi Suomen voivan liittyä ensimmäisten joukossa rahaliiton jäseneksi. Kriittisimmin rahaliiton jäsenyyteen suhtauduttiin Vaasan, Mikkelin, Kymen ja Keski-Suomen lääneissä, joissa asuvista nuorista yli kolmannes oli esitetyn väitteen suhteen täysin eri mieltä.

"Suomen tulee liittyä Euroopan rahaliitto EMUun ensimmäisten joukossa."

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
kaikki	13%	20%	23%	28%	16%
miehet	16%	21%	21%	30%	12%
naiset	10%	20%	24%	26%	20%
15 – 19 v.	17%	20%	23%	24%	16%
25 – 29 v.	10%	21%	22%	30%	17%

Nuorilta tiedusteltiin myös mielipidettä Suomen mahdollisesta NATO-jäsenyydestä. Barometrissä esitettiin väite "Suomen tulee pyrkiä aktiivisesti sotilasliitto NATOn jäseneksi". Kaikista haastatelluista nuorista kolmannes oli väitteen kansa samaa mieltä ja yli puolet (54 %) katsoi, ettei Suomen tule pyrkiä aktiivisesti NATOn jäseneksi. Kantaansa NATO-jäsenyyteen ei osannut sanoa useampi kuin joka kymmenes haastatelluista nuorista. Miehet ovat barometrin mukaan NATO -jäsenyydelle myönteisempiä kuin naiset. Miehistä väitteen suhteen samaa mieltä oli 39 % ja naisista neljännes barometriin vastanneista. Nuorimmassa ikäryhmässä NATO -jäsenyyttä kannatetaan muita ryhmiä yleisemmin. Ikäryhmässä 15 - 19 -vuotiaat 40 % katsoi, että Suomen tulee pyrkiä aktiivisesti sotilasliiton jäseneksi. Vastaavasti ikäryhmässä 25 - 29 -vuotiaat NATOon pyrkimistä kannatti 27 % vastanneista.

Nuorten koulutustaustan kautta tarkasteltuna ammattikoulun suorittaneet ovat korkeakoulututkinnon suorittaneisiin nähden NATO -jäsenyyden suhteen myönteisempi. Ammattikoulun suorittaneista aktiivista NATOon hakeutumista kannatti kolmannes ja korkeakoulututkinnon suorittaneista viidennes vastanneista. Alueellisesti tarkasteltuna eroja tulee kun tarkastellaan täysin esitetyn väitteen suhteen samaa mieltä olevien osuuksia. Täysin samaa mieltä Suomen aktiivisen NATOon hakeutumisen suhteen yleisimmin oltiin Pohjois-Karjalan ja Lapin lääneissä, joissa asuvista nuorista täysin samaa mieltä esitetyn väitteen suhteen oli 17 % vastanneista. Vastaavasti pääkaupunkiseudulla, Turun ja Porin läänissä, Kymen läänissä ja Vaasan läänissä alle kymmenen prosenttia haastatelluista oli väitteen kanssa täysin samaa mieltä.

"Suomen tulee pyrkiä aktiivisesti sotilasliitto NATOn jäseneksi."

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
kaikki	11%	21%	26%	28%	13%
miehet	16%	24%	24%	28%	8%
naiset	6%	19%	28%	28%	18%
15 –19 v.	17%	23%	23%	21%	16%
25 –29 v.	7%	20%	29%	33%	11%

Suomen puolustuspolitiikkaan liittyen nuorille esitettiin vuoden 1995 barometrissä väite "Suomi tarvitsee itsenäisen ja vahvan puolustuslaitoksen". Tuolloin kaikista haastatelluista peräti 79 % oli väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Miehistä itsenäisen ja vahvan puolustuslaitoksen tarvetta korosti vuonna 1995 83 % ja naisista 76 % vastanneista. Täysin eri mieltä itsenäisen ja vahvan puolustuslaitoksen tarpeellisuudesta oli vuoden 1995 barometriin haastatelluista nuorista neljä prosenttia.

7.3. Työttömyys, ydinvoima ja kehitysyhteistyö

Barometrissä nuorilta kysyttiin mielipidettä myös kansallisesta päätöksenteosta sekä sen ajankohtaisista kysymyksistä. Suurtyöttömyyden kohdalla nuorilta tiedusteltiin mielipidettä tai käsitystä poliitikoiden osuudesta suurtyöttömyyden syihin. Barometrissä esitettiin väite "Maamme suurtyöttömyys ei johdu ensisijaisesti poliitikoista". Väitteen kanssa samaa mieltä oli kaikista haastatelluista lähes puolet (48 %).

Työttömyyden katsoi johtuvan poliitikoista puolestaan 45 % vastanneista ja seitsemän prosenttia ei osannut ottaa kantaa esitettyyn väitteeseen. Koulutustaustan kautta tarkasteltuna korkeakoulututkinnon suorittaneista kaksi kolmesta katsoi suurtyöttömyyden johtuvan muista seikoista kuin poliitikoiden toiminnasta. Ammattikoulun suorittaneista puolestaan 44 % katsoi työttömyyden syiden löytyvän muualta kuin poliitikoiden toiminnasta. Työttömät nuoret katsovat muita hieman useammin suurtyöttömyyden johtuvan myös poliitikoiden toiminnasta. Työttömistä tai lomautetuista nuorista puolet katsoi työttömyyden syiden löytyvän poliitikoiden toimista kun kaikkien haastateltujen nuorten kohdalla luku oli 45 %.

Ympäristön suojeluun liittyvät arvot ja arvostukset ovat korostuneet useiden eri tutkimusten mukaan nuorten keskuudessa. Syksyn barometrissä nuorilta tiedusteltiin myös heidän kantaansa ydinvoimaan sekä sen lisärakentamiseen energian saatavuuden turvaamiseksi. Kaikista haastatelluista nuorista 27 % katsoi, että Suomeen on rakennettava lisää ydinvoimaloita energian saatavuuden turvaamiseksi. Puolestaan lähes 70 % kaikista nuorista oli esitetyn väitteen suhteen eri mieltä. Erityisen kriittisesti ydinvoiman rakentamiseen suhtautuvat naiset. Näistä ydinvoiman lisärakentamisen hyväksyy barometrin mukaan 14 % vastanneista. Miesten kohdalla vastaava luku oli 41 prosenttia. Myönteisyys ydinvoimaa kohtaan kasvaa myös iän myötä. Nuorimmassa ikäryhmässä ydinvoiman lisärakentamisen hyväksyy neljännes vastanneista ja vanhimmassa ikäryhmässä jo lähes kolmannes.

"Suomeen on rakennettava lisää ydinvoimaloita energian saatavuuden turvaamiseksi."

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
kaikki	9%	18%	23%	46%	5%
miehet	17%	24%	19%	36%	4%
naiset	3%	11%	26%	55%	5%
15 – 19 v.	9%	16%	20%	49%	6%
25 – 29 v.	12%	18%	25%	41%	4%

Barometrissä kysyttiin myös nuorten mielipidettä siitä, tulisiko Suomen panostaa nykyistä enemmän kehitysyhteistyöhön silläkin uhalla, että se aiheuttaa verotuksen kiristymisen. Runsas kolmannes (35 %) kaikista haastatelluista oli joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä esitetyn väitteen "Suomen on panostettava enemmän kehitysyhteistyöhön, vaikka se aiheuttaisi verotuksen kiristymistä" kanssa. Täysin eri mieltä väitteen kanssa oli neljännes haastatelluista.

Naiset olivat jonkin verran miehiä valmiimpia nykyistä suurempiin panoksiin kehitysyhteistyöhön. Samoin nuorimmassa haastateltujen ikäryhmässä halukkuus kehitysyhteistyöhön kohdentuvien panosten lisäämiseen oli vanhempia ikäryhmiä yleisempää. Nuorimmassa ikäryhmässä esitetyn väitteen suhteen samaa mieltä oli 42 % ja vanhimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä puolestaan samaa mieltä oli 25 % vastanneista. Ammattikoulun suorittaneista nuorista kehitysyhteistyöhön ja sen lisäpanostuksista suhtautui myönteisesti 28 % ja korkeakoulututkinnon suorittaneista 25 % vastanneista. Alueellisesti tarkasteltuna kehitysyhteistyöhön kohdentuviin lisäpanoksiin suhtauduttiin myönteisimmin Pohjois-Karjalan läänissä, jossa asuvista barometriin haastatelluista nuorista yli puolet katsoin lisäpanosten olevan tarpeellisia.

7.4. Suhde ulkomaalaisiin

Barometreissa on säännöllisesti tarkasteltu myös nuorten suhdetta rasismiin ja nuorten käsityksiä rasismin yleistyisestä sekä nuorten suhdetta ulkomaalaisiin. Rasismin nuoret katsovat varsin yleisesti lisääntyneen omassa keskuudessaan. Syksyn 1996 barometrin antaman tuloksen mukaan rasismin katsoin kasvaneen nuorten omassa keskuudessa 73 % vastanneista ja vuoden 1995 barometrin mukaan vastaavasti ajatteli 62 % kaikista haastatelluista. Vaikka nuoret katsovat yleisesti rasismin lisääntyneen omassa keskuudessaan, he eivät kuitenkaan hyväksy ulkomaalaisia vastaan suunnattuja mielenosoituksia. Syksyn 1996 barometrissä nuorille esitettiin väite "On hyväksyttävää osallistua ulkomaalaisia vastaan järjestettyyn mielenosoitukseen". Esitetyn väitteen suhteen yhdeksän kymmenestä nuoresta oli eri mieltä.

Tämän syksyn barometrissä haastatelluille nuorille toistettiin vuoden 1995 barometristä väite "Hyväksyn työtoverikseni toista rotua olevan henkilön siinä kuin suomalaisenkin". Ennakkoluuloja nuorilla ei tuloksen mukaan ole toista rotua oleviin henkilöihin ainakaan työtovereina. Väitteen kanssa täysin tai jokseenkin samaa mieltä kaikista haastatelluista oli 95 % ja ainoastaan prosentti vastanneista oli täysin eri mieltä. Merkittäviä eroja ei tullut myöskään eri vastaaja ryhmien kesken, vaan nuoret näyttävät barometrin mukaan suhtautuvan varsin ennakkoluulottomasti toista rotua oleviin henkilöihin työtovereina. Erona tämän syksyn ja vuoden 1995 barometrin antamassa tuloksessa on esitetyn väitteen kanssa täysin samaa mieltä olevien nuorten osuuden kasvaminen. Vuoden 1995 barometrissä täysin hyväksyi esitetyn väitteen ulkomaalaisista työtovereina 78 % ja tämän syksyn barometrissä puolestaan 85 % vastanneista.

"Hyväksyn työtoverikseni toista rotua olevan henkilön siinä kuin suomalaisenkin."

vuosi 97	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
kaikki	85%	10%	3%	1%	1%
palkansaajat	79%	14%	4%	2%	1%
työttömät	83%	11%	4%	2%	0%

"Hyväksyn työtoverikseni toista rotua olevan henkilön siinä kuin suomalaisenkin."

vuosi 95	Täysin samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltäkin	Täysin eri mieltä	EOS
kaikki	78%	15%	4%	3%	1%
palkansaajat	73%	17%	5%	5%	0%
työttömät	77%	17%	3%	1%	2%

8. KANSALLISEN YLPEYDEN AIHEET

8.1. Koululaitos arvossaan

Vuoden 1995 barometrissä ja samoin tämän syksyn haastattelukierroksella nuorilta on kysytty mielipidettä kansallisen ylpeyden aiheista. Nuoret ovat sanoneet käsityksensä eri muuttujien tai tekijöiden suhteen siitä, kuinka paljon he niistä tuntevat kansallista ylpeyttä. Vuoden 1995 barometrin antaman tuloksen mukaan nuoret kokivat ennen muuta ylpeyttä abstraktista suomalaisuudesta ja suomalaisen yhteiskunnan saavutuksista, sosiaaliturvasta ja sukupuolten välisestä tasa-arvosta. Tämän syksyinen barometri antaa pitkälti sa-

mansuuntaisen tuloksen. Uutena vaihtoehtona nuorille annettiin mahdollisuus arvioida suomalaista koululaitosta kansallisen ylpeyden aiheena.

Koululaitosta suomalaiset nuoret näyttävät barometrin mukaan myös arvostavan yhtenä kansallisen ylpeyden aiheena. Kaikista haastatelluista koulujärjestelmästä kansallista ylpeyttä koki paljon yli puolet (53 %) barometriin vastanneista ja jonkin verran koulujärjestelmästä tunsivat ylpeyttä 37 % vastanneista. Kaikista haastatelluista nuorista koulujärjestelmää ei kokenut kansallisen ylpeyden aiheeksi kaksi prosenttia vastanneista. Koulujärjestelmän kokeminen kasalliseksi saavutukseksi on barometrin mukaan yhteistä lähes kaikille nuorisoryhmille. Eroja koulujärjestelmän kokemisen suhteen ei juurikaan tule eri ryhmien välille. Ainoastaan pääkaupunkiseudun nuoret erottuvat koulujärjestelmän kokemisen suhteen muista nuorista. Pääkaupunkiseudulla asuvista nuorista paljon kansallista ylpeyttä koulujärjestelmästä ilmoitti kokevansa 42 % vastanneista kun koko aineistossa vastaava luku oli 53 %.

Koululaitoksen yleiseen arvostukseen ja kansallisen ylpeyden kokemiseen koulujärjestelmästä vaikuttaa osaltaan myös nuorten käsitykset koulun antamista valmiuksista toimia yhteiskunnan jäsenenä. Syksyn barometrissä nuorille esitettiin väite "Koululaitos on antanut minulle hyvät valmiudet toimia yhteiskunnan jäsenenä". Täysin tai jokseenkin samaa mieltä kaikista haastatelluista oli esitetyn väitteen kanssa lähes 90 %. Ainoastaan kaksi prosenttia oli väitteen suhteen täysin eri mieltä. Ryhmänä esitetyn väitteen suhteen erosivat pääkaupunkiseudulla ja muualla Uudellamaalla asuvat nuoret, joista väitteen hyväksyi täysin 47 % vastanneista. Koko ryhmässä vastaava luku oli 55 %. Täysin samaa mieltä koululaitoksen antamista valmiuksista toimia yhteiskunnan jäsenenä olivat yleisimmin nuorimmat barometriin haastatellut. Kriittisyys tai täysin eri mieltä olevien osuus koululaitoksen antamista valmiuksista ei kasva kuitenkaan haastateltujen iän myötä, vaan vanhimmassakin ikäryhmässä koululaitoksen tunnustetaan varsin yleisesti antaneen hyvät valmiudet toimia yhteiskunnassa ja sen jäsenenä.

"Koululaitos on antanut minulle hyvät valmiudet toimia yhteiskunnan jäsenenä."

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
kaikki	55%	33%	7%	2%	2%
15 – 19 v.	61%	30%	6%	0%	3%
20 – 24 v.	56%	32%	7%	4%	2%
25 – 29 v.	49%	38%	9%	3%	0%

Koululaitoksen kokeminen ylpeyden aiheeksi ja toisaalta sen arvostus myös yhteiskunnallisten valmiuksien antajana seuraa nuorten aiemmissa barometreissä ilmaisemia mielipiteitä koulutuksesta ja sen merkityksestä. Aiemmissa barometreissä nuoret ovat selkeästi ilmaisseet arvostavansa koulutusta keskeisimpänä kanavana työmarkkinoille pääsyn suhteen. Koulutuksen nuoret ovat katsoneet yleisesti parantavan työnsaanti-mahdollisuuksia ja koulutukseen hakeutumien omien valmiuksien parantamiseksi on hallinnut nuorten tulevaisuuden suunnitelmia.

8.2. Tasa-arvo ja suomalainen sosiaaliturva ylpeyden aiheina

Koulujärjestelmän ohella nuoret arvostavat suomalaisen yhteiskunnan saavutuksina sukupuolten välistä tasa-arvoa ja sosiaaliturvaa. Sukupuolten välisestä tasa-arvosta kaikista vastanneista joko paljon tai jonkin verran kansallista ylpeyttä koki 90 % vastanneista. Tarkasteltaessa paljon tasa-arvosta kokevien osuuksia niin naisten ja miesten välillä saadaan eroja. Naisista paljon kansallista ylpeyttä sukupuolten tasa-arvosta koki 55 % vastanneista ja miehistä ilmoitti vastaavasti kokevan puolet barometriin haastatelluista. Luvut poikkeavat jonkin verran vuoden 1995 barometrin antamista tuloksista. Vuonna 1995 sukupuolten tasa-arvosta koki kansallista ylpeyttä paljon 46 % vastanneista; tämän syksyn barometrissä vastaava luku oli 52 %. Naisista paljon ylpeyttä tasa-arvosta koki vuonna 1995 44 % vastanneista ja nyt siis jo 55 %. Barometreihin haastateltujen miesten kohdalla muutos on samansuuntainen mutta ei niin voimakas. Vuonna 1995 tasa-arvosta miehistä koki paljon ylpeyttä 48 % ja vuonna 1997 50 % vastanneista.

Sukupuolten tasa-arvon kokemiseen vaikuttaa nuorten koulutustausta. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista paljon tasa-arvosta koki tuntevansa kansallista ylpeyttä 63 % vastanneista ja ammattikoulun suorittaneista vastaavasti ilmoitti kokevansa 50 % barometriin haastatelluista. Samoin sukupuolten välinen tasa-arvo koettiin kansallisen ylpeyden aiheeksi useimmin nuorten keskuudessa, joiden vanhemmilla oli korkea koulututkinto.

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntea ylpeyttä sukupuolten tasa-arvosta paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 97	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	52%	38%	7%	2%	2%
miehet	50%	39%	7%	2%	2%
naiset	55%	36%	6%	2%	1%

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntea ylpeyttä sukupuolten tasa-arvosta paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 95	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	46%	42%	9%	2%	2%
miehet	48%	40%	8%	2%	3%
naiset	44%	44%	10%	2%	1%

Hyvinvointivaltion rahoituskriisiin liittyen sosiaaliturvan tasosta ja sen leikkauksista on keskusteltu pitkin 1990-lukua. Tuon keskustelun pääteemoja ovat olleet sosiaaliturvan rahoitus, sen rakenne ja siihen kohdistuvat leikkaukset. Samoin keskustelun aiheena on ollut sosiaaliturvan luonne; keskustelu sosiaaliturvan passivoivasta vaikutuksesta on noussut aika ajoin esiin. Nuoret ovat aiemmissa barometreissä ilmaisseet selvästi käsityksensä nykyisestä sosiaaliturvasta ja sen passivoivasta vaikutuksesta. Syksyn 1996 barometrin mukaan yli kaksi kolmasosaa kaikista nuorista katsoi nykyisen sosiaaliturvan tekevän ihmisistä passiivisia ja vievän heiltä halun yrittämiseen. Suhtautumisessa sosiaaliturvan passivoivaan vaikutukseen ei ole juurikaan tapahtunut muutoksia barometrien toteuttamisen aikana.

Vaikka nuoret kokevat sosiaaliturvan varsin yleisesti nykymuodossaan passivoivaksi, he eivät kuitenkaan ole valmiita sosiaaliturvan lisäleikkauksiin työttömyysturvan tai opintotuen kohdalla. Tämän syksyn nuorisobarometrissä haastatelluille esitettiin väite "Valtion velan vähentämiseksi suomalaista sosiaaliturvaa on edelleen karsittava, esim. työttömyysturvaa ja opintotukea leikkaamalla". Barometrin mukaan nuoret eivät ole valmiita hyväksymään sosiaaliturvan leikkauskohteina ainakaan työttömyysturvaa ja opintotukea. Vastanneista 14 % oli esitetyn väitteen suhteen joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Täysin eri mieltä esitetyn väitteen suhteen oli 64 % kaikista haastatelluista. Sosiaaliturvan karsintaa kriittisesti suhtautuivat naiset. Naisista esitetyn väitteen hyväksyi vain joka kymmenes vastanneista. Miesten kohdalla sosiaaliturvan karsinnan valtion velan vähentämiseksi oli valmis hyväksymään lähes viidennes vastanneista.

Suhtautumiseen sosiaaliturvan karsintaa vaikutti myös nuorten ikä. Vanhimmissa barometriin haastatellussa ikäryhmässä sosiaaliturvan karsinnan oli valmis hyväksymään 17 % vastanneista. Vastaavasti nuorimmassa ikäryhmässä sosiaaliturvan karsinnan oli valmis hyväksymään 13 % vastanneista. Koulutustaustan kautta tarkasteltuna korkeakoulututkinnon suorittaneet nuoret olivat selvästi muita ryhmiä valmiimpia hyväksymään sosiaaliturvan karsinnan valtion velan vähentämiseksi. Korkeakoulututkinnon suorittaneista 39 % hyväksyi väitteen joko täysin tai jokseenkin. Ammattikoulun suorittaneista sosiaaliturvan karsinnan nykyisestäään oli puolestaan valmis hyväksymään seitsemän prosenttia vastanneista. Työttömistä tai lomautetuista barometriin haastatelluista nuorista sosiaaliturvan leikkaukset oli valmis hyväksymään kuusi prosenttia vastanneista ja palkansaajista lisäleikkaukset hyväksyi jo lähes viidennes vastanneista.

Vanhempien koulutustaustan kautta tarkasteltuna sosiaaliturvaan kohdentuvat leikkaukset olivat valmiimpia hyväksymään korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapset. Näistä lähes neljännes hyväksyi leikkaukset. Ammattikoulun suorittaneiden tai vailla mitään tutkintoa olevien vanhempien lapsista sosiaaliturvan leikkaukset hyväksyi noin joka kymmenes haastatelluista. Alueellisesti sosiaaliturvan leikkauksiin nuoret suhtautuivat hyvin eri tavoin. Pääkaupunkiseudulla sosiaaliturvan lisäleikkaukset oli valmiit hyväksymään joka neljäs haastatelluista. Itä-Suomessa ja Pohjois-Suomessa asuvista nuorista vastaavasti sosiaaliturvan leikkauksiin suhtautui selkeästi alle kymmenen prosenttia vastanneista.

"Valtion velan vähentämiseksi suomalaista sosiaaliturvaa on edelleen karsittava, esimerkiksi työttömyysturvaa ja opintotukea leikkaamalla."

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
kaikki	4%	10%	19%	64%	3%
miehet	5%	13%	20%	59%	2%
naiset	2%	7%	18%	69%	3%
Palkansaajat	5%	13%	19%	62%	1%
Työttömät	2%	4%	10%	83%	2%

Vaikka nuoret kokevat sosiaaliturvan passivoivaksi, he eivät ole kovinkaan valmiita hyväksymään siihen kohdistuvia lisäleikkauksia. Samalla nuoret tuntevat sosiaaliturvasta myös kansallista ylpeyttä; sosiaaliturva kohosi syksyn barometrissä yhdeksi keskeiseksi kansallisen ylpeyden aiheeksi. Kaikista vastanneista 45 % tunsi paljon ylpeyttä suomalaisesta sosiaaliturvasta ja sen saavutuksista. Jonkin verran sosiaaliturvasta tunsi ylpeyttä 37 % vastanneista ja 4 % katsoi, ettei meillä ole lainkaan syytä kokea ylpeyttä sosiaaliturvasta ja sen tasosta. Naiset ja miehet kokevat sosiaaliturvan kansallisena ylpeyden aiheena eri tavoin. Naisista sosiaaliturvasta ilmoitti tuntevansa paljon kansallista ylpeyttä yli puolet (51 %) vastanneista ja barometriin haastatelluista miehistä koki vastaavasti 39 %. Samat erot sukupuolten välille tuli myös vuoden 1995 barometrissä. Silloin naisista sosiaaliturvaa piti kansallisena ylpeyden aiheena 48 % ja miehistä 37 % vastanneista.

Sosiaaliturvan kokemiseen yhtenä suomalaisen yhteiskunnan saavutuksena vaikuttaa myös haastateltujen nuorten ikä. Nuorimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä paljon ylpeyttä sosiaaliturvasta koki 38 % ja vanhimmassa ikäryhmässä jo 49 % vastanneista. Palkansaajista sosiaaliturvan katsoi ylpeyden aiheeksi 46 % ja työttömistä tai lomautetuista nuorista 37 % vastanneista. Sosiaaliturvan ja sen arvostus kasvaa myös nuorten koulutuksen mukana. Korkeakoulututkinnon suorittaneista sosiaaliturvasta tuntee kansallista ylpeyttä paljon 58 % vastanneista. Vastaavasti ammattikoulun suorittaneista tunsi 42 % barometriin haastatelluista.

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntea ylpeyttä suomalaisesta sosiaaliturvasta Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 97	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	45%	37%	11%	4%	2%
miehet	39%	41%	13%	5%	2%
naiset	51%	34%	10%	3%	3%
Palkansaajat	46%	39%	11%	4%	0%
Työttömät	37%	42%	16%	4%	2%

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntea ylpeyttä suomalaisesta sosiaaliturvasta Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 95	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	43%	42%	11%	3%	1%
miehet	37%	44%	14%	4%	1%
naiset	48%	40%	9%	2%	2%
Palkansaajat	41%	46%	10%	3%	1%
Työttömät	45%	38%	11%	6%	0%

Sosiaaliturvaan kohdentuneiden leikkausten kohdalla on keskusteltu myös yksilön omasta vastuusta ja vastuunotosta omasta elämästään. Nuorten kohdalla mielipiteissä korostuu juuri yksilöllisten ja henkilökohtaisten ratkaisujen merkitys oman elämän kulun suhteen. Tähänastisissa barometreissä yhdeksän kymmenestä nuoret on johdonmukaisesti katsonut menestymisen elämässä olevan kiinni omasta itsestä. Tämän syksyn barometrin vain vahvistaa aiempia tuloksia. Haastatelluista nuorista peräti 97 % oli esitetyn väitteen "Menestyminen elämässä on omasta itsestä kiinni" kanssa joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä. Merkittäviä eroja kysymyksen kohdalla ei tullut myöskään eri vastaajaryhmien kesken.

8.3. Teollisuus ja ympäristön suojele, kansallista ylpeyttä vai ei

Nuoret ovat voineet ilmaista käsityksensä myös suomalaisesta teollisuudesta ja toisaalta ympäristön suojelusta yleensä kansallisina ylpeyden aiheina. Teollisuuden nuoret kokevat yleisemmin ylpeyden aiheeksi kuin ympäristön suojelun yleensä. Teollisuuden kansallisen ylpeyden aiheeksi katsoi 45 % kaikista vastanneista. Teollisuuden kohdalla siitä ei tuntenut lainkaan kansallista ylpeyttä ainoastaan yksi prosentti barometriin haastatelluista nuorista. Teollisuuden kohdalla saadaan eroja kun tarkastellaan paljon ylpeyttä kokevien osuuksia. Nuorimmassa ikäryhmässä suomalaista teollisuudesta ja sen saavutuksista koki kansallista ylpeyttä paljon 39 % vastanneista ja vanhimmassa ikäryhmässä jo lähes puolet katsoi teollisuuden ja sen saavutukset paljon ylpeyden aiheeksi. Ammattikoulun suorittaneista teollisuudesta koki paljon kansallista ylpeyttä yli puolet (54 %) vastanneista ja korkeakoulututkinnon suorittaneista vastaavasti koki kolmannes barometriin haastatelluista.

Työttömät tai lomautetut nuoret eivät eroa teollisuuden ja sen saavutusten arvostuksen suhteen muista nuorista. Osin työttömät nuoret jopa arvostavat teollisuutta tai kokevat siitä yleisemmin kansallista ylpeyttä muihin ryhmiin verrattuna. Tarkasteltaessa ikäryhmää 25 – 29 –vuotiaat ja tuon ikäryhmän nuoria heidän toiminnan kautta työttömät arvostavat teollisuutta muita ryhmiä useammin. Ikäryhmän opiskelijoista teollisuudesta koki kansallista ylpeyttä paljon 43 %, työssä olevista 48 % mutta työttömistä nuorista jo reilusti yli puolet (58 %) ilmoitti kokevansa ylpeyttä suomalaisesta teollisuudesta.

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntea ylpeyttä suomalaisesta teollisuudesta Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 97	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	45%	45%	7%	1%	2%
miehet	47%	42%	9%	1%	1%
naiset	44%	48%	5%	1%	2%
Palkansaajat	48%	46%	4%	1%	1%
Työttömät	51%	43%	4%	1%	0%

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntea ylpeyttä suomalaisesta teollisuudesta Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 95	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	43%	46%	8%	1%	3%
miehet	50%	40%	7%	1%	1%
naiset	37%	51%	8%	1%	4%
Palkansaajat	50%	42%	7%	0%	2%
Työttömät	45%	46%	6%	0%	3%

Vuoden 1995 barometrissä ympäristön suojele yleensä ei noussut kovinkaan suureksi kansallisen ylpeyden aiheeksi suhteessa esimerkiksi sosiaaliturvaan, sukupuolten tasa-arvoon tai teollisuuteen. Kahden vuoden aikana barometrin antaman tuloksen mukaan ympäristön suojele ei ole myöskään tapahtunut mitään sellaista, mikä nostaisi sen arvostusta nuorten keskuudessa. Syksyn 1997 barometriin haastatelluista nuorista paljon ympäristön suojelesta koki kansallista ylpeyttä 23 % kaikista. Jonkin verran ympäristön suojelesta ilmoitti kokevansa ylpeyttä 54 %, vähän 18 % ja ei lainkaan 3 % vastanneista. Miehistä neljännes tunsi suomalaisesta ympäristön suojelesta paljon ylpeyttä ja naista vastaavasti koki joka neljäs barometriin vastanneista. Vuoteen 1995 verrattuna luvut ovat hyvin pitkälti samansuuntaiset.

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntea ylpeyttä ympäristön suojelesta Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 97	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	23%	54%	18%	3%	1%
miehet	25%	51%	17%	4%	1%
naiset	21%	56%	19%	2%	1%

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntea ylpeyttä ympäristön suojelesta Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 95	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	24%	57%	16%	2%	2%
miehet	28%	53%	13%	3%	3%
naiset	20%	60%	18%	2%	1%

8.4. Urheilu ja kulttuuri kansallisen itsetunnon luojina

Urheilu- ja kulttuurisaavutukset koetaan usein kansallisen itsetunnon kannalta tärkeiksi ja sitä osataan rakentaviksi. Nuoret näyttävät kuitenkin arvostavan kansallisen ylpeyden aiheina yhteiskunnallisia saavutuksia enemmän kuin kilpailu- ja kulttuurisaavutettuja voittoja. Urheilu- ja kulttuurisaavutuksista paljon ylpeyttä tunsi 28 % vastanneista, jonkin verran urheilu- ja kulttuurisaavutuksista koki ylpeyttä puolet ja ei lainkaan 6 % vastanneista. Vuoteen 1995 verrattuna urheilu- ja kulttuurisaavutusten rooli kansallisen itsetunnon rakentajana näyttää nuorten keskuudessa laskeneen varsin selvästi.

Urheilu ja sen tulokset ylpeyden aiheena ovat syrjäyttäneet entistä selvemmin yhteiskuntaan ja sen olemukseen liittyvät asiat. Vuonna 1995 barometriin haastatelluista nuorista 39 % katsoi suomalaisilla olevan paljon aihetta ylpeyteen urheiluosaavutusten ansiosta. Tuolloin kakis prosenttia katsoi, ettei urheiluosaavutuksilla voinut ylpeillä lainkaan. Vuonna 1995 miehet korostivat naisia selvästi useammin urheiluosaavutusten merkitystä. Miehistä 44 % katsoi tuolloin urheiluosaavutuksista voitavan kokea paljon kansallista ylpeyttä. Tämän syksyn barometrissä miehistä ajatteli vastaavasti 30 % haastatelluista.

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntee ylpeyttä urheiluosaavutuksista Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 97	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	28 %	50%	15%	6%	0%
miehet	29%	48%	17%	6%	0%
naiset	27%	53%	14%	5%	1%

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntee ylpeyttä urheiluosaavutuksista Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 95	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	39%	50%	9%	2%	0%
miehet	44%	45%	9%	2%	0%
naiset	35%	55%	8%	2%	0%

Urheiluosaavutusten ohella nuorilta on barometreissä kysytty myös käsitystä muotoilun ja arkkitehtuurin sekä taiteen ja musiikin merkityksestä kansallisen ylpeyden tai itsetunnon kannalta. Urheiluosaavutusten kohdalla eri nuorisoryhmät eivät poikenneet käsityksissään kovinkaan paljon toisistaan. Muotoilun ja arkkitehtuurin kohdalla arvioinnissa tulee esille myös eri ryhmien käsitykset ja näkemykset niiden merkityksestä kansalliselle ylpeydelle. Paljon muotoilusta ja arkkitehtuurista sekä niiden saavutuksista ilmoitti tuntevansa kansallista ylpeyttä paljon 28 % vastanneista. Vähän muotoilusta ja arkkitehtuurista katsoi kansallisen ylpeyden aiheeksi olevan 15 % vastanneista ja ei lainkaan katsoi 4 %. Naiset arvostavat selvästi miehiä useammin muotoilun ja arkkitehtuurin saavutuksia. Naista kolmannes katsoi suomalaisten voivan tuntee ylpeyttä arkkitehtuurista ja muotoilusta paljon. Vastaavasti barometriin haastatelluista miehistä ajatteli vajaa neljännes (23 %) vastanneista.

Muotoilun ja arkkitehtuurin arvostus kasvaa myös iän myötä. Nuorimmassa barometriin haastatellussa ikäryhmässä paljon ylpeyttä muotoilusta ja arkkitehtuurista tunsu 22 % vastanneista ja vanhimmassa ikäryhmässä vastaavasti koki jo kolmannes haastatelluista. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista muotoilusta ja arkkitehtuurista tunsu ylpeyttä 42 % ja ammattikoulun suorittaneista 26 % vastanneista. Samat erot tulivat esiin myös vuoden 1995 barometrissä eri vastaajaryhmien kesken.

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntee ylpeyttä muotoilusta ja arkkitehtuurista Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 97	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	28 %	50%	15%	4%	3%
miehet	23%	49%	19%	6%	4%
naiset	33%	50%	11%	3%	3%

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntee ylpeyttä muotoilusta ja arkkitehtuurista Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 95	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	25%	49%	16%	4%	6%
miehet	20%	46%	21%	6%	7%
naiset	29%	52%	13%	2%	5%

Taiteesta ja musiikista nuoret eivät katso suomalaisilla olevan aihetta yhtä usein kansallisen ylpeyteen kuin arkkitehtuurin ja muotoilun kohdalla. Paljon ylpeyden aiheeksi taiteen ja musiikin katsoi 22 % haastatelluista nuorista, vähän ylpeyden aihetta siitä koki 23 % ja ei lainkaan 6 % vastanneista. Naiset kokevat taiteen ja musiikin miehiä merkittävästi useammin kansallisen ylpeyden aiheeksi. Naisista tunsu paljon ylpeyttä taiteesta ja musiikista 29 % vastanneista ja miehistä 14 %. Samoin taiteen ja musiikin kokemiseen ylpeyden aiheena vaikuttaa selvästi nuorten koulutustausta. Korkeakoulututkinnon suorittaneista paljon taiteesta ja musiikista tunsu ylpeyttä 39 % vastanneista ja ammattikoulun suorittaneista vastaavasti koki 17 % vastanneista.

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntee ylpeyttä taiteesta ja musiikista Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 97	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	22%	47%	23%	6%	2%
miehet	14%	45%	29%	9%	2%
naiset	29%	50%	17%	3%	1%

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntee ylpeyttä taiteesta ja musiikista Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 95	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	19%	49%	24%	5%	3%
miehet	13%	48%	27%	9%	4%
naiset	25%	50%	20%	2%	2%

Vuoden 1995 barometrissä abstrakti suomalaisuus nousi kansallisen ylpeyden aiheena kirkkaasta muiden annettujen asioiden yli. Tuolloin kaksi kolmasosaa vastanneista nuorista katsoi suomalaisille olevan aihetta tuntee paljon kansallista ylpeyttä juuri suomalaisuudestaan. Vuonna 1995 ainoastaan prosentti haastatelluista katsoi, ettei suomaisuudessa itsessään ollut lainkaan aihetta ylpeyden tuntemiseen tai kokemiseen. Tämän syksyn barometrin mukaan suomalaisuus itsessään näyttää vain vahvistuvan kansallisen ylpeyden aiheena nuorten keskuudessa. Kaikista haastatelluista peräti 70 % katsoi, että suomalaisilla on aihetta tuntee ylpeyttä paljon itse suomalaisuudesta.

Vuonna 1995 miehet kokivat suomalaisuuden naisia yleisemmin ylpeyden aiheeksi. Nyt sukupuolten osat ovat vaihtuneet. Naisista 75 % katsoi suomalaisuuden paljon ylpeyden aiheeksi ja miehistä koki vastaavasti kaksi kolmasosaa. Vuonna 1995 naisista suomalaisuudesta tunsu paljon ylpeyttä 62 % vastanneista ja miehistä vastaavasti koki tuolloin 71 % vastanneista. Suomalaisuudesta myös palkansaajat ja toisaalta työttömät nuoret kokevat syksyllä 1997 ylpeyttä enemmän kuin kaksi vuotta sitten. Palkansaajista tämän syksyn barometrin mukaan paljon suomalaisuudesta tunsu ylpeyttä 72 % ja työttömistä tai lomautetuista nuorista 76 % vastanneista.

Vuonna 1995 luku palkansaajien kohdalla oli 68 % ja työttömien tai lomautettujen nuorten kohdalla 65 %. Suomalaisuuden kokemiseen kansallisen ylpeyden aiheena vaikuttaa myös nuorten koulutustausta. Korkeakoulututkinnon suorittaneista nuorista paljon ylpeyttä suomalaisuudesta tunsivat 63 % ja ammattikoulun suorittaneista nuorista vastaavasti tunsivat 75 % haastatelluista. Alueellisesti tarkasteltuna suomalaisuudesta kokevat useimmin ylpeyttä nuoret, jotka asuvat Kymen ja Mikkelin lääneissä. Vastaavasti pienimmät osuudet paljon ylpeyttä vaihtoehdon kohdalla olivat pääkaupunkiseudulla ja muualla Uudellamaalla.

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntee ylpeyttä suomalaisuudesta Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

vuosi 97	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	71%	23%	4%	1%	1%
miehet	66%	26%	5%	2%	1%
naiset	75%	21%	3%	0%	1%
Palkansaajat	72%	22%	4%	2%	1%
Työttömät	76%	21%	1%	1%	1%
Opiskelijat	68%	25%	4%	1%	1%

"Onko suomalaisilla mielestäsi aihetta tuntee ylpeyttä suomalaisuudesta Suomessa paljon, jonkin verran, vähän vai ei lainkaan?"

Vuosi 95	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	EOS
kaikki	66%	27%	5%	1%	1%
miehet	71%	22%	5%	1%	1%
naiset	62%	31%	5%	1%	1%
Palkansaajat	68%	27%	4%	1%	1%
Työttömät	65%	30%	3%	2%	0%
Opiskelijat	66%	26%	6%	1%	1%

9. NUORET JA PÄIHTEET

9.1. Nuorten suhtautumien huumeisiin

Syksyn 1996 nuorisobarometrissä tarkasteltiin yhtenä aihealueena nuorison moraalista tai nuoreten suhtautumista erilaisiin rangaistaviin tekoihin. Yhtenä väitteenä haastatelluille nuorille esitettiin tuolloin väite "On hyväksyttävää myydä huumeita". Syksyn 1996 barometrin mukaan nuoret tuomitsivat varsin yksiselitteisesti huumeiden kaupan tai niiden myymisen. Esitetyn väitteen suhteen lähes kaikki (98 %) nuoret olivat täysin tai jokseenkin eri mieltä. Tämän syksyn barometrissä huumeikysymystä tarkasteltiin laajemmin. Huumeiden käytön on katsottu yleisesti lisääntyneen ja toisaalta huume keskustelussa on ollut esillä mm. huumeiden käytöstä langetettavat rangaistukset sekä suhtautuminen niihin.

Tämän syksyn barometrissä nuorilta kysyttiin heidän suhtautumistaan huumeiden käyttöön. Haastateltaville esitettiin väite "On hyväksyttävää käyttää huumeita?". Täysin tai jokseenkin samaa mieltä kaikista haastatel-

luista oli viisi prosenttia. Jokseenkin tai täysin erimieltä kaikista barometriin haastatelluista nuorista huumeiden käytön hyväksyttävyyden suhteen oli 95 % vastanneista. Barometrin antaman tuloksen mukaan nuoret suhtautuvat huumeiden myyntiin sekä myös niiden käyttöön varsin kriittisesti.

Eroja eri nuorisoryhmien välille saadaan kun tarkastellaan ehdottoman kielteisesti huumeiden käyttöön suhtautuvien nuorten osuuksia. Miehistä esitetyn väitteen "on hyväksyttävää käyttää huumeita" suhteen täysin eri mieltä oli 79 % ja naisista 88 % barometriin haastatelluista nuorista. Ikäryhmittäin tarkasteltuna nuorimassa (15 – 19-vuotiaat) ikäryhmässä väitteen kanssa täysin eri mieltä oli 81 % ja vanhimmassa (25 – 29 – vuotiaat) ikäryhmässä täysin eri mieltä väitteen kanssa oli 88 % vastanneista. Koulutustaustan mukaan tarkasteltuna ammattikoulun suorittaneista nuorista huumeiden käyttöä ei missään tapauksessa hyväksynyt 90 % vastanneista. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden nuoreten osalta vastaava luku oli 77 %. Myös vanhempien koulutuksella on barometrin antaman tuloksen mukaan vaikutusta nuorten suhtautumiseen huumeiden käyttöön. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapsista noin 70 % suhtautui huumeiden käyttöön ehdottoman kielteisesti. Vastaavasti ammattikoulun suorittaneiden vanhempien lapsista huumeiden käyttöön suhtautui ehdottoman kielteisesti 87 %.

Alueellisesti tarkasteltuna pääkaupunkiseutu eroaa selvästi muusta maasta. Pääkaupunkiseudulla huumeiden käyttöön ehdottoman kielteisesti suhtautui 69 % vastanneista. Muualla Uudellamaalla asuvista nuorista ehdottoman kielteisesti huumeiden käyttöön suhtautui jo 86 % vastanneista. Kielteisin suhtautuminen huumeiden käyttöön on Lapin läänissä asuvilla nuorilla, joista 97 % barometriin haastatelluista ei hyväksynyt huumeiden käyttöä missään tapauksessa.

"On hyväksyttävää käyttää huumeita."

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
kaikki	1%	4%	11%	84%	1%
miehet	2%	5%	14%	79%	1%
naiset	0%	3%	9%	88%	0%
Pääkaupunkiseutu	2%	7%	21%	69%	1%
muu Uusimaa	1%	2%	9%	86%	1%
Lappi	0%	2%	2%	97%	0%

Nuorilta kysyttiin barometrissä myös sitä, kuinka he suhtautuvat nykyistä sallivampaan huumeidenkäyttöön. Haastateltaville esitettiin väite "Huumeiden käyttö tulisi sallia nykyistä yleisemmin?" Nuoret eivät barometrin antaman tuloksen mukaan ole yleisesti valmiita hyväksymään huumeiden käytön nykyistä laajempaa sallivuutta. Kakista vastanneista jokseenkin tai täysin eri mieltä esitetyn väitteen kanssa oli 93 %. Huumeiden käytön sallisi kaikista nuorista nykyistä yleisemmin ehdottomasti vain prosentti barometriin haastatelluista.

Huumeiden käytön sallimisen suhteen tulivat esiin samat erot eri ryhmien välillä kuin käytön hyväksymisenkin kohdalla. Naiset ovat miehiä kriittisempiä huumeiden käytön nykyistä yleisempää sallittavuutta kohtaan. Naisista 91 % oli ehdottomasti eri mieltä esitetyn väitteen suhteen. Miesten kohdalla luku oli 82 %. Nuorimassa ikäryhmässä ehdottoman kielteisesti nykyistä sallivampaan huumeidenkäyttöön suhtautui 83 % ja vanhimmassa ikäryhmässä 89 % vastanneista. Suhtautumista huumeiden käytön sallivuuteen selittää osaltaan nuorten koulutustausta. Korkeakoulututkinnon suorittaneista ehdottoman kielteisesti huumeiden käytön sallivuuteen suhtautui 79 % ja ammattikoulun suorittaneista 93 % vastanneista.

Sama ero tuli esiin tarkasteltaessa myös nuorten vanhempien koulutustaustaa; mitä korkeammin koulutettuja nuorten vanhemmat olivat, sitä vähemmän kielteisesti he suhtautuivat huumeiden käytön nykyistä yleisempään sallivuuteen. Työttömyys ei lisää millään tavalla huumeiden käytön hyväksymistä. Kun tarkastellaan ikäryhmää 25 –29 –vuotiaat nuoret opiskelun, työssä käynnin ja työttömyyden kautta, niin työttömät nuoret suhtautuivat tässä ryhmässä kaikkein kriittisimmin huumeiden käytön sallimiseen nykyistä yleisemmin. Eh-

dottoman kielteisiä työttömistä nuorista oli 91 %, työssä käyvistä 90 % ja opiskelevista nuorista 80 % haastatelluista.

Alueellisesti tarkasteltuna pääkaupunkisedulla asuvat nuoret ovat muita valmiimpia hyväksymään huumeiden käytön yleisemmän sallivuuden. Esitetyn väitteen "Huumeiden käyttö tulisi sallia nykyistä yleisemmin?" suhteen pääkaupunkiseudulla asuvista nuorista täysin eri mieltä oli 76 %. Muualla Uudellamaalla asuvista nuorista vastaavasti ajatteli 86 % haastatelluista. Lapin läänissä asuvista nuorista ehdottoman kielteisesti huumeiden käytön sallivuuteen suhtautui 94 % vastanneista.

"Huumeiden käyttö tulisi sallia nykyistä yleisemmin."

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
kaikki	1%	5%	7%	86%	0%
miehet	2%	6%	9%	82%	1%
naiset	0%	4%	5%	91%	0%
Pääkaupunkiseutu	4%	9%	11%	76%	0%
muu Uusimaa	1%	3%	9%	86%	0%
Lappi	0%	3%	3%	94%	0%

Barometrin mukaan nuoret eivät yleisesti ole valmiita hyväksymään sallivampaa huumeepolitiikkaa tai eivät ylipäätään ole valmiita hyväksymään huumeiden käyttöä tai niiden myyntiä. Nuoret eivät ole valmiita myöskään huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen. Barometrissä esitettiin haastateltaville nuorille väite "Huumeiden käytöstä annettavia rangaistuksia tulisi lieventää?" Väitteen suhteen jokseenkin tai täysin eri mieltä kaikista vastanneista oli 90 %. Huumeiden käytöstä annettavia rangaistuksia puolestaan katsoi ehdottomasti voitavan lieventää kaksi prosenttia barometriin haastatelluista nuorista.

Huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten tai niiden lieventämisen kohdalla vastaajaryhmien kohdalla tuli samanlaiset ero esiin kuin yleensäkin suhtautumisessa huumeisiin ja niiden käyttöön. Naisista ehdottoman kielteisiä huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen suhtautui 82 % vastanneista. Miehistä ehdottoman kielteisesti rangaistusten lieventämiseen suhtautui puolestaan 76 % vastanneista. Nuorimmassa ikäryhmässä huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen ehdottoman kielteisesti suhtautui 73 % ja vanhimmassa ikäryhmässä 84 % vastanneista. Korkeakoulututkinnon suorittaneista huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen ehdottoman kielteisesti suhtautui kaksi kolmasosaa vastanneista ja ammattikoulun käyneistä vastaavasti katsoi 87 % haastatelluista.

Kun tarkasteltaessa eri ikäryhmiä edustavia nuoria opiskelun, työssäolon ja työttömyyden suhteen, niin työttömät nuoret suhtautuvat jokaisessa ikäryhmässä kaikkein kriittisimmin huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen. Vanhimmassa ikäryhmässä 25 – 29 –vuotiaat opiskelevista nuorista huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen ehdottoman kielteisesti suhtautui 82 %, työssä käyvistä 84 % ja työttömistä nuorista 87 % vastanneista.

Alueellisesti huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämiseen suhtauduttiin kriittisimmin Pohjois-Suomessa. Lapin läänin alueella asuvista nuorista 88 % oli ehdottoman kielteisiä huumeiden käytöstä annettavien rangaistusten lieventämisen suhteen. Uudellamaalla vastaavasti asuvista nuorista koki 71 %.

"Huumeiden käytöstä annettavia rangaistuksia tulisi lieventää."

	Täysin sama mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä	EOS
kaikki	2%	5%	11%	79%	3%
miehet	3%	6%	13%	76%	2%
naiset	2%	3%	10%	82%	3%
Pääkaupunkiseutu	4%	5%	17%	71%	3%
muu Uusimaa	1%	4%	10%	80%	3%
Lappi	0%	2%	8%	88%	3%

9.2. Päihteiden käyttö

Huumeisiin ja niiden käyttöön suhtautumisen ohella syksyn barometrissä haastatelluilta nuorilta kysyttiin myös, sitä ovatko he käyttäneet huumeita viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana. Nuorilta kysyttiin sitä, ovatko he polttaneet tupakkaa, nauttineet alkoholia tai kokeilleet huumeita viimeisen puolen vuoden aikana.

Kaikista vastanneista 46 % ilmoitti tupakoineensa useammin kuin kerran viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana. Miehistä yli puolet (52 %) ilmoitti tupakoineensa ja naisista vastaavasti oli tehnyt 41 % vastanneista. Tupakoinnin yleisyyteen vaikutti nuorten koulutus. Korkeakoulututkinnon suorittaneista oli tupakoinnut viimeksi kuluneen puolen vuoden aikana vajaa kolmannes (32 %) vastanneista ja ammattikoulun käyneistä vastaavasti oli tehnyt yli puolet (56 %) vastanneista. Ikä ei näytä vaikuttavan kovinkaan merkittävästi tupakoinnin yleisyyteen. Nuorimmasta ikäryhmästä 43 % oli tupakoinnut useammin kuin kerran viimeisen kuuden kuukauden aikana ja vanhimmassa ikäryhmässä vastaava luku oli 47 %.

Alueellisesti tarkasteltuna tupakointi näyttäisi olevan yleisintä Lapin läänissä, jossa asuvista nuorista 61 % ilmoitti tupakoineensa viimeisen puolen vuoden aikana. Alhaisimmat luvut tupakoinnin osalta olivat alueellisesti Keski-Suomen läänissä, jossa asuvista nuorista ilmoitti 39 % tupakoineensa kysyttynä aikana.

Alkoholia kaikista barometriin haastatelluista nuorista oli nauttinut viimeisen puolen vuoden aikana yli puolet (59 %). Miehistä alkoholia oli nauttinut 69 % ja naisista 50 % barometriin haastatelluista. Ikäryhmittäin tarkasteltuna nuorimmassa ikäryhmässä myös yli puolet (53 %) oli nauttinut alkoholia viimeksi kuluneen kuuden kuukauden aikana. Vanhimmassa ikäryhmässä vastaavasti alkoholia oli nauttinut 62 % vastanneista. Alkoholin käytön yleisyyteen nuorten koulutuksella ei ole vaikutusta samalla tavoin kuin tupakointiin. Korkeakoulututkinnon suorittaneista ja ammattikoulun suorittaneista yhtä suuret osuudet haastatelluista olivat nauttineet alkoholia kysyttynä aikana.

Työttömyys ei näytä barometrin mukaan lisäävän erityisesti alkoholin käyttöä. Tarkasteltaessa vanhinta barometriin haastateltua ikäryhmää opiskelun, työssä käynnin ja työttömyyden kautta ja näiden alkoholin kuluusta työttömät nuoret ovat barometrin mukaan nauttineet muita harvemmin alkoholia. Ikäryhmän opiskelijoista alkoholia oli nauttinut 66 %, työssä käyvistä 67 % mutta työttömistä tai lomautetuista nuorista 60 % vastanneista.

"Oletko viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana nauttinut alkoholia niin, että se tuntui oikein toden teolla."

	ei	kyllä
kaikki	41%	59%
miehet	31%	69%
naiset	50%	50%
15 – 19 v.	47%	53%
25 – 29 v.	38%	62%

Tupakan ja alkoholin käytön ohella barometrissä tiedusteltiin nuorilta heidän huumeekokeiluistaan. Nuorilta kysyttiin sitä, olivatko he kokeilleet huumeita viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana. Kaikista vastanneista huumeita oli kokeillut barometrin antaman tuloksen mukaan kolme prosenttia. Eroja eri ryhmien välillä juurikaan ole huumeiden kokeilun suhteen. Ainoastaan pääkaupunkiseudulla asuvat nuoret eroavat ryhmänä muista. Pääkaupunkiseudulla asuvista nuorista viisi prosenttia ilmoitti kokeilleensa huumeita viimeisen puolen vuoden aikana. Työttömät ja vailla koulutusta olevat nuoret näyttävät barometrin mukaan kokeilleen huumeita myös muita useammin. Ryhmän koko aineistossa on kuitenkin niin pieni, ettei sen perusteella voi tehdä kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä.

Barometriin haastatelluilta nuorilta kysyttiin huumeisiin liittyen sitä, oliko heille tarjottu huumeita ostettavaksi viimeisen puolen vuoden aikana. Kaikista haastatelluista huumeita oli tarjottu ostettavaksi 11 %:lle. Miehistä 13 % ilmoitti heille tarjotun huumeita ostettavaksi viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana. Naisten kohdalla vastaavasti ilmoitti joka kymmenes haastatelluista. Huumeita tarjotaan barometrin mukaan eniten ostettavaksi 15 – 19 -vuotiaille. Näistä 15 % ilmoitti heille tarjotun huumeita ostettavaksi. Vastaavasti ikäryhmässä 25 – 29 -vuotiaat 7 % haastatelluista ilmoitti heille tarjotun huumeita viimeisen puolen vuoden aikana. Alueellisesti tarkasteltuna pääkaupunkiseutu eroaa selvästi muista alueista. Pääkaupunkiseudulla asuvista nuorista peräti 23 % kertoi heille tarjotun huumeita ostettavaksi viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana. Turun ja Porin, Hämeen, Keski-Suomen ja Vaasan lääneissä asuvista nuorista myös noin joka kymmennelle nuorelle oli tarjottu ostettavaksi huumeita.

"Onko sinulle tarjottu ostettavaksi huumeita viimeksi kuluneiden kuuden kuukauden aikana?"

	ei	kyllä
kaikki	89%	11%
miehet	87%	13%
naiset	91%	9%
15 – 19 v.	85 %	15%
25 – 29 v.	93%	7%
Pääkaupunkiseutu	77%	23%
Lappi	94%	6%

Huumeiden käyttö ja siihen liittyvät kokeilu jakavat selvästi maan kahtia. Pääkaupunkiseudulla suhtautumien huumeisiin ja niiden käyttöön on muuta maata sallivampaa. Samoin huumeisiin liittyvät kokeilu sekä niiden tarjonta pääkaupunkiseudulla on muuhun maahan verrattuna yleisempää. Kuitenkin päihteiden käytön osalta nuoret näyttävät turvautuvan perinteisiin tapoihin. Alkoholin käyttö on varsin yleistä kaikissa vastaajaryhmissä.

sä. Jokaisessa ryhmässä vähintäänkin puolet vastanneista ilmoitti nauttineensa alkoholia viimeisen puolen vuoden aikana niin, että se on tuntunut "oikein toden teolla".

10. KIINNOSTAVIN MEDIA

Tämän syksyn barometrin mukaan median – television, radion ja lehdistön – rooli nuorten mielipiteiden muodostajana on merkittävä. Samoin nuoret katsovat varsin yleisesti tiedotusvälineillä olevan yhteiskunnallista vaikutusvaltaa paljon. Nuorilta on kysytty myös keväällä 1996 sekä syksyn 1997 barometrissä mielipidettä mielenkiintoisimmasta tiedotusvälineestä. Perinteiset mediat ovat saaneet rinnalleen uusia viestintävälineitä ja – kanavia, joiden käyttäjäkunnan on oletettu muodostuvan pitkälti juuri nuorista.

Kevään 1996 barometrin mukaan mielenkiintoisimmaksi tiedotusvälineeksi nuoret kokevat television. Yli puolet (57 %) kaikista haastatelluista piti televisiota kaikkein mielenkiintoisimpana tiedotusvälineenä. Television jälkeen nuoria kiinnosti vuonna 1996 Internet ja muut tietoverkot tiedotusvälineenä. Lähes neljännes (19 %) piti vuonna 1996 tietoverkkoja mielenkiintoisimpana mediana. Lehdistöä piti mielenkiintoisimpana tuolloin 12 % barometriin haastatelluista nuorista.

Keväästä 1996 nuorten mielenkiinto eri tiedotusvälineitä kohtaan on jonkin verran muuttunut. Televisio on edelleen säilyttänyt asemansa kiinnostavimpana tiedonvälityksen kanavana. Kakista haastatelluista televisiota piti mielenkiintoisimpana välineenä 58 % vastanneista. Eri taustamuuttujien kautta tarkasteltuna television suhtaudutaan eri tavoin. Ammattikoulun suorittaneista televisiota mielenkiintoisimpana tiedonvälityksen kanavana piti 69 % vastanneista. Korkeakoulututkinnon suorittaneista televisiota arvosti mielenkiinnon suhteen vastaavasti 28 % vastanneista. Työttömistä nuorista televisiota piti mielenkiintoisimpana 65 % vastanneista ja koululaisista ja opiskelijoista koki vastaavasti 53 % vastanneista. Pääkaupunkiseudulla asuvista televisiota piti mielenkiintoisimpana välineenä puolet (49 %) vastanneista, mutta Lapin läänissä asuvista nuorista jo kaksi kolmasosaa (67 %).

Keväällä 1996 nuoret arvioivat internetin television jälkeen mielenkiintoisimmaksi välineeksi. Nyt internet on menettänyt asemansa lehdistölle. Internetiä ja muita tietoverkkoja piti mielenkiintoisimpana tämän syksyn barometriin haastatelluista nuorista 14 %. Internetin kohdalla tulee jo selkeämpiä eroja eri vastaajaryhmien välille. Miehistä internetiä piti mielenkiintoisimpana välineenä 18 % ja naisista 10 % haastatelluista. Samoin nuoremmissa ikäryhmissä internetin mielenkiintoisuus oli suurempaa kuin vanhemmissa. Nuorimmassa haastatellussa ikäryhmässä internetiä piti mielenkiintoisimpana 16 % ja vanhimmassa ikäryhmässä 11 % vastanneista. Internetin kohdalla korkeakoulututkinnon suorittaneet nuoret eroavat selvästi muista ryhmistä. Korkeakoulututkinnon suorittaneista internetiä piti mielenkiintoisimpana välineenä neljännes (21 %) vastanneista. Ammattikoulun suorittaneista vastaavasti ajatteli joka kymmenes (9 %) barometriin haastatelluista.

Lehdistön rooli mielenkiintoisimpana tiedonvälityksen kanavana on lisääntynyt vuodesta 1996. Tuolloin lehdistöä piti mielenkiintoisimpana tiedonvälityksen kanavana 12 % barometriin haastatelluista nuorista. Syksyn 1997 barometrin mukaan nuorista 17 % piti lehdistöä mielenkiintoisimpana mediana. Barometriin haastatelluista miehistä lehdistön koki mielenkiintoisimmaksi mediaksi 14 % ja naisista jo viidennes vastanneista. Lehdistön kiinnostavuuteen vaikuttaa myös vastaajien ikä. Nuorimmassa ikäryhmässä lehdistöä piti mielenkiintoisimpana välineenä joka kymmenes vastanneista. Vastaavasti vanhimmassa ikäryhmässä lehdistön mainitsi kiinnostavimpana mediana yli viidennes vastanneista.

Muiden annettujen medioiden kohdalla kiinnostavuus jäi suhteellisen alhaiseksi. Radio katsoi barometriin haastatelluista nuorista kiinnostavimmaksi mediaksi 4 % vastanneista. Samaan kiinnostavuuden tasoon ylsivät myös kirjat (4 %) sekä elokuvat ja videot (3 %). Uusista medioita CD-romin katsoi kiinnostavimmaksi mediaksi prosentti barometriin haastatelluista nuorista.

"Mikä seuraavista on mielenkiintoisin tiedonvälityksen kanava"

	vuosi 97	vuosi 95
televisio	58%	57%
lehdistö	17%	12%
Internet ja muut tietoverkot	14%	19%
radio	4%	2%
kirjat	4%	4%
elokuvat tai videot	3%	4%
cd-rom	1%	2%

LOPUKSI

Nuoret ilmaisivat syksyn 1996 barometrissä halukkuuden vaikuttaa päätöksentekoon ja päätöksentekijöihin muullakin tavoin kuin äänestämällä. Todellisuudessa ja käytännössä vaikuttaminen päätöksentekoon ja päätöksentekijöihin vaihtoehtoisin keinoin on nuorten kohdalla verraten alhaista. Nuoret ovat valmiita alle kirjoittamaan vetoimuksen tai adressin, mutta järeimpiin vaikuttamisen muotoihin he eivät ole valmiita eivätkä käytännössä ole niihin turvautuneetkaan. Ryhmät, jotka pyrkivät suoraan vaikuttamiseen, eivät ole myöskään nuorten suosiossa. Ainoastaan Greenpeace saa barometriin haastatelluilta nuorilta ymmärrystä.

Politiikkaa kohtaan nuoret esittivät vuosi sitten toteutetussa barometrissä selkeän epäilynsä. Politiikka ei näytä syksyn 1997 barometrin mukaan myöskään kiinnostavan nuoria. Mielenpitoensa ja ajatuksensa poliitikasta ja poliitikoista nuoret muodostavat pitkälti media kautta, jolla nuoret katsovat olevan myös yleistä yhteiskunnallista vaikutusvaltaa paljon. Vaikutusvallan kohdalla nuoret katsovat selkeästi yksityisen kansalaisen olevan paitsiossa.

Syksyn 1997 barometrissä nuorille esitettiin joukko ajankohtaisia yhteiskunnalliseen päätöksentekoon liittyviä kysymyksiä. Suomen jäsenyys Euroopan Unionissa mielletään nuorten keskuudessa yleisesti maan kannalta edulliseksi. Syvempään integraatioon nuoret suhtautuvat kuitenkin epäille: EMU ja NATO eivät vielä houkuttele suomalaisia nuoria. Näiden kohdalla kuitenkin useat nuoret eivät ole osanneet muodostaa mielipidettään siitä, tuleeko Suomen pyrkiä rahaliittoon tai sotilasliittoon. Viime vuosina esillä olleisiin vaatimuksiin sosiaaliturvan lisäleikkauksista nuorilla on selkeän kriittinen suhde. Lisäleikkauksia nuoret eivät halua, mutta heidän mielestään sosiaaliturvajärjestelmää tulisi mitä ilmeisimmin kehittää kannustavampaan suuntaan. Aiemmissa barometreissä nuoret ovat katsoneet yleisesti nykyisenkaltaisen sosiaaliturvan passivoivan ja vievän kansalaisilta halun yrittämiseen.

Työhön, työttömyyteen ja koulutukseen liittyvien kysymysten yhteydessä nuoret ovat aiemmissa barometreissä ilmaisseet selkeästi arvostavansa koulutusta ja sen merkitystä työmarkkinoille tai työelämään pääsyn suhteen. Nuoret kokevat koululaitoksen myös antavan hyvät valmiudet toimia yhteiskunnan jäsenenä. Samoin nuoret kokevat koululaitoksen tai koulutusjärjestelmän asiaksi, josta suomalaiset voivat kokea kansallista ylpeyttä. Nuorten suomalaisessa yhteiskunnassa tai kansallisessa olemassaolossa tärkeiksi tai arvokkaiksi kokemat asiat ovat osin yllättäviä. Koululaitos, sukupuolten välinen tasa-arvo ja sosiaaliturva ovat nuorten mielestä asioita, joista he kokevat kansallista ylpeyttä. Näiden taakse ylpeyden aiheina jäävät niin urheiluosaavutukset kuin menestykset taiteen ja kulttuurin sarallakin. Suurimmaksi ylpeyden aiheeksi nuoret nostavat kuitenkin abstraktin suomalaisuuden, joka näyttää kansainvälistyvässä maailmassa vain vahvistavan asemaansa ylpeyden aiheena.

Nuorten päihteiden käyttö on ollut viime vuosien yksi keskustelun aiheista. Syksyn 1996 barometri osoitti nuorilla olevan varsin vahva yhteiskuntamoraali; he eivät tuolloin tehdyn barometrin mukaan olleet valmiita hyväksymään laittomuuksia tai rikollista toimintaa. Syksyn 1997 barometrin mukaan nuoret suhtautuvat varsin kriittisesti myös huumeiden käyttöön eivätkö ole valmiita sallimaan huumeiden nykyistä yleisempää käyttöä. Samoin huumeiden käyttö on nuorten keskuudessa barometrin mukaan vielä harvinaista. Pääkaupunkiseutu eroaa selkeästi muusta maasta tarkasteltaessa nuorten suhdetta huumeisiin. Pääkaupunkiseudulla asuvat nuoret eroavat myös muiden arvojen tai asenteiden suhteen muualla maassa asuvista nuorista.